

ZO DOEN WE DAT !

Een onderzoek naar de communicatie over het leerproces van leerlingen in het SBO.

Onderzoeksverslag in het kader van de opleiding:
Master SEN Begeleiden & Innoveren
Windesheim

Onderzoeksdocenten:
Willy Boschma en Marijke de Jager

ENSO-CPGO
Baukje van der Meer
S973004
Juli 2013

Voorwoord

‘Zo doen we dat!’ staat er op het voorblad. Een zinnetje dat vaak gebruikt wordt binnen het onderwijs, maar ook in diverse andere situaties. ‘Zo doen we dat hier!’ of ‘Zo doen we dat op school!’. Het bevat de essentie van waar het in het onderwijs om gaat: het hebben van een duidelijke visie, weten waar je voor staat. Hetzelfde geldt voor communiceren rond het leerproces van leerlingen in het SBO. Zowel met leerlingen als met ouders. Binnen het SBO wordt vaak *over* de leerling gesproken en nauwelijks *met* de leerling (Clijsen, Pieterse, Spaans & Visser, 2009). En volgens dezelfde auteurs willen ouders van leerlingen in het SBO graag weten wat het perspectief is van hun kind en wat de school wil bereiken met hun kind. Een uitdaging om te onderzoeken en een uitdaging die in alle opzichten mijn persoonlijke praktijktheorie raakt, want werken aan een verbetering van communicatie tussen school, ouders en leerlingen over het leerproces van leerlingen is een thema wat altijd in beweging is. En bovendien alle facetten van handelingsgericht werken raakt: de driehoek school, ouders en leerling. Hopelijk is dit onderzoeksverslag een startpunt van een reis naar een betere afstemming tussen school, ouders en leerling over het leerproces op de Súdwester. En zeggen we onderweg regelmatig: ‘Zo doen we dat!’

Veel leesplezier!

Baukje van der Meer

Wyns, juli 2013

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding	5
1.1 Verlegenheidsituatie	5
1.2 Doelstelling en centrale vraagstelling	6
1.3 Onderzoeksvragen en deelvragen	6
1.4 Leeswijzer	7
2. Theoretisch Kader	9
2.1 Ontwikkelingsperspectief	9
2.2 Communicatie tussen school en ouders	11
2.3 Communicatie tussen school en leerling	12
2.4 Rapportage	13
3. Opzet van het onderzoek	16
3.1 Onderzoekstype	16
3.2 Onderzoeksgroep	16
3.3 Waarnemingsmethoden	16
3.4 Kwaliteit instrumenten	17
3.5 Triangulatie	17
4. Resultaten van het onderzoek	18
4.1 Vragenlijst leerkrachten	18
4.1.1 Ontwikkelingsperspectief	18
4.1.2 Communicatie school en ouders	19
4.1.3 Communicatie school en leerling	20
4.1.4 Rapportage	20
4.1.5 Verbeterpunten	21
4.2. Vragenlijst ouders	23
4.2.1 Ontwikkelingsperspectief	23
4.2.2 Communicatie school en ouders	23
4.2.3 Communicatie school en leerling	24
4.2.4 Rapportage	25
4.2.5 Verbeterpunten	26
4.3 Vragenlijst leerlingen	27
4.3.1 Ontwikkelingsperspectief	27
4.3.2 Communicatie school en ouders	28
4.3.3 Communicatie school en leerling	28
4.3.4 Rapportage	29
4.3.5 Verbeterpunten	30
4.4 Samenvatting	30
5. Conclusies en aanbevelingen.	32
5.1 Conclusies	32
5.2 Aanbevelingen	34
5.3 Discussie	35
5.3 Suggesties voor verder onderzoek	35
Literatuur	37
Bijlagen	39
1. Vragenlijst leerkrachten	39
2. Vragenlijst ouders	53
3. Vragenlijst leerlingen	66
4. Interview rapporten leerlingen	71

Samenvatting

Het praktijkonderzoek naar de communicatie rond het leerproces van leerlingen op SBO de Súdwester komt voort uit een verlegenheidssituatie waarin leerkrachten uit de eindgroepen aangeven dat het beeld dat ouders hebben van de leervorderingen van hun kind niet altijd overeen komen met het advies voor vervolgonderwijs dat leerkrachten geven. Tevens stellen leerkrachten de vraag in hoeverre leerlingen zelf betrokken worden bij het leerproces. De centrale vraagstelling hierbij is op welke wijze de communicatie rond de ontwikkeling en het niveau van de leerling op SBO de Súdwester inzicht kan bieden aan ouders en leerling, zodat er duidelijkheid ontstaat over het ontwikkelingsperspectief en de daarbij behorende leerlijnen en er gestreefd kan worden naar overeenstemming. Om antwoord op deze vraag te krijgen is er in dit praktijkonderzoek literatuurstudie gedaan over de communicatie rondom het leerproces van leerlingen in het SBO, zijn de professionals, waaronder de leerkrachten, de ouders en de leerlingen zelf ondervraagd. Er wordt steeds gekeken naar wat men vindt van de communicatie tussen school en ouders, school en leerling, de rapportage en is er ruimte voor verbeterpunten.

De literatuur geeft als basis voor een goede communicatie met ouders en leerlingen over het leerproces het ontwikkelingsperspectief (OPP) als leidraad. Om het juiste onderwijsaanbod en de (ortho-) pedagogische aanpak te kunnen bepalen wordt bij plaatsing van de leerling op het SBO voor elke leerling een OPP vastgesteld (Clijsen, Pieterse, Spaans & Visser, 2009). Een OPP biedt de mogelijkheid om beter met ouders te communiceren en af te stemmen over de mogelijkheden van de leerling en over wat de school wil bereiken (Clijsen et al., 2009). Volgens dezelfde auteurs sluit het werken met een OPP nauw aan bij het handelingsgericht werken (HGW) en hierdoor wordt ook de rol ouders en de leerling zelf groter ten aanzien van het leerproces van de leerling. Als ouders betrokken worden bij het leerproces van hun kind, is er sprake van educatief partnerschap, een begrip dat weergeeft dat betrokkenen erop uit zijn elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin geprobeerd wordt ieders bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te laten stemmen (Davies & Johnson, 1996). Leerlingen kunnen betrokken worden bij het leerproces door het geven en ontvangen van feedback (Wragg, 2001). Dit kan vorm krijgen in leerling-leraar gesprekken welke kan bijdragen aan het zelf beoordelen van de leerling op het eigen leerproces (Clijsen et al., 2009). De auteurs stellen dat de leerling participatie daarmee vergroot wordt. Het invoeren van feedback dient wel geleidelijk ingevoerd te worden en ondersteun door de leerkracht (Wragg, 2001). Het communiceren rond het leerproces door de school gebeurt door middel van rapportage. Goede rapportage bevat resultaten van methode gebonden en methode ongebonden toetsen, maar krijgt pas waarde door de mate van verantwoording en een goede onderbouwing (Cöp, 2011). In het SBO is wellicht een portfolio een goede manier van rapporteren, aangezien de leerling niet alleen aantoon dat het over bepaalde kennis beschikt, maar ook kan aantonen over bepaalde vaardigheden te beschikken (Dollevoet, van Stralen & Top, 2000).

Uit de opbrengsten blijkt dat professionals open staan voor vernieuwingen en veranderingen op het gebied van leerling participatie en rapportage. Men geeft tevens aan meer aandacht te willen besteden aan het duidelijk informeren van ouders over het leerproces door meer uit te gaan van het OPP. De rapportage is aan vernieuwing toe en men is positief over het samenvoegen van elementen uit beide gehanteerde rapporten die nu gebruikt worden op de Súdwester, in een nieuwe manier van rapporteren. Ouders zijn tevreden over de rapportage, van een groot deel van de respondenten is een nieuwe vorm niet nodig. Ouders geven wel aan meer aandacht te willen voor heldere

communicatie over het leerproces van de leerling tussen school en ouders, maar tussen school en leerling. Leerlingen geven aan meer aandacht te willen voor leerling participatie en ouderbetrokkenheid. Zo geven zij aan aanwezig te willen zijn bij rapportbesprekingen en vinden zij een goede communicatie tussen school, ouders en leerling belangrijk. Leerlingen zien graag een nieuwe manier van rapporteren waarin elementen van zowel het gebruikte kinderrapport als het gebruikte ouderrapport samengevoegd worden.

Hoofdstuk 1. Inleiding.

Dit onderzoek gaat over de communicatie over het leerproces van de leerling, tussen de leerling zelf, zijn ouders en de school. Dit hoofdstuk gaat in op de verlegenheidsituatie van de school, het doel en de centrale vraagstelling van dit praktijkonderzoek en toont een opsomming van de onderzoeksvragen en de deelvragen.

1.1 Verlegenheidsituatie.

De Súdwester is een school voor speciaal basisonderwijs in Sneek, dat onderwijs biedt aan ongeveer 390 leerlingen. Bij aanmelding wordt voor elke leerling een ontwikkelingsperspectief vastgesteld waarbinnen de leerling wordt gevolgd. Het doel is het ontwikkelingsperspectief overeen te laten komen met het uitstroomperspectief zoals PRO (praktijkonderwijs), VMBO BB met LWOO, VMBO B/K en VMBO G/T. Aan elk perspectief is een leerlijn gekoppeld. De leerlingen worden gevolgd in het ontwikkelingsperspectief door middel van een leerlingvolgsysteem. Zij krijgen tweemaal per jaar een ouderrapport mee, wat gericht is op de didactische ontwikkeling. En zij krijgen tweemaal per jaar een kinderrapport mee wat gericht is op de motivatie van de leerling en ook echt een rapport is voor de leerling zelf. Gekoppeld aan het ouderrapport vinden er tweemaal per jaar oudergesprekken plaats waar de ouders met de leerkracht de ontwikkelingen bespreken. Aan het begin van een schooljaar waarin de leerlingen twaalf jaar worden, krijgen ze een prognoseonderzoek waarmee gekeken wordt of het resultaat hiervan nog klopt met het eerder gestelde uitstroomperspectief. Ook wordt een groepsgewijs intelligentieonderzoek afgenomen, het zogenaamde NIO. Hieruit komt een advies naar voren waarin gesteld wordt of een leerling uit kan stromen op het gestelde uitstroomniveau naar het voortgezet onderwijs of dat de leerling nog een jaar langer blijft. Het kan bijvoorbeeld zijn dat de leerling qua intelligentieniveau wel op het gestelde perspectief zit, maar dat de leerresultaten achter blijven. Verlenging kan de te verwachten verbeteringen opleveren.

Vaak past de uitkomst van het prognoseonderzoek binnen het gestelde perspectief, de leerling kan dan uitstromen naar het Voortgezet Onderwijs op het gestelde uitstroomperspectief. Maar het gebeurt ook dat het uitstroomperspectief moet worden aangepast. Dan zijn de resultaten van het prognose onderzoek en het intelligentieonderzoek lager dan het uitstroomperspectief. Vaak blijkt pas in de eindgroepen dat de verwachtingen van ouders hoger zijn en niet overeenkomen met het uitstroomadvies. De vraag is waar dat aan ligt. Is de manier van communiceren tussen de Súdwester en de ouders over de ontwikkeling van de leerling wel voldoende? Kan het bijvoorbeeld zo zijn dat tijdens het bespreken van het ouderrapport niet duidelijk naar voren komt welke perspectieven er zijn? En welke verwachtingen horen bij deze perspectieven en de bijbehorende leerlijnen? Hoe zit het eigenlijk met de leerling zelf; wordt de leerling betrokken bij het eigen leerproces? De groepsleerkrachten van de eindgroepen lopen al een aantal jaren rond met deze vragen. Zij zullen dan ook nauw betrokken worden bij het onderzoek. Tevens zullen de ouders betrokken worden bij dit onderzoek, want zij spelen een grote rol in de ontwikkeling van hun kind. Dit wordt ondersteund door de gedachte van Handelings Gericht Werken en Didactisch Partnerschap, waarin uitgegaan wordt van de driehoek school, ouders en leerling (Pameijer et al., 2007). Het doel van dit onderzoek is ouders en leerlingen een reëel beeld te kunnen geven van de ontwikkeling en het niveau van de leerling, passend bij het ontwikkelingsperspectief.

1.2 Doelstelling en centrale vraagstelling.

Vanuit de literatuur wordt vaak het begrip onderwijsinnovatie, of onderwijsverandering genoemd. De aandacht verschuift van denken vanuit de leerstof naar denken vanuit leerprocessen bij leerlingen (Lagerweij & Lagerweij- Voogt, 2004). Aangezien het vroegere MLK en LOM onderwijs is ondergebracht in het Speciaal Basisonderwijs (SBO), moet men op het SBO steeds meer de eisen volgen die inspectie voorheen alleen stelde aan het reguliere basisonderwijs. Het SBO heeft de laatste jaren een inhaalslag gemaakt op dit gebied en laat zien dat het meer eisen kan stellen aan de SBO leerling, maar tevens moet inspelen op de grote verschillen tussen de niveaus van de leerlingen. Op basis van een intelligentie indicatie en reguliere toetsing wordt een ontwikkelingsperspectief vastgesteld waar een leerling in gevolgd kan worden; zodat duidelijk is wat men mag verwachten. Om goed onderwijs aan kinderen in het (S)BO vorm te geven is de driehoek leerkracht, ouders, kind, de basis (Pameijer et al., 2007). In dit onderzoeksverslag wordt de betrokkenheid van ouders bij het ontwikkelingsproces van hun kind aan de orde gesteld. Ouders willen op de hoogte gebracht worden van de vorderingen van hun kind. Maar ook het betrekken van de leerling zelf bij het eigen leerproces in het SBO komt in dit onderzoeksverslag aan bod. Wragg (2001) schrijft dat in het basisonderwijs in Groot Brittannië de leerlingen hoofdrolspelers zijn. Binnen de primary schools wordt onderhand steeds meer gebruik gemaakt van het geven en ontvangen van feedback. Tijdens deze zgn. assessments worden leerlingen geacht kennis te nemen van de lesstof. Zij moeten een aantal dingen *kennen*, maar ook een aantal vaardigheden *kunnen*. Leerlingen die volgens de toetsen minder kennen, zouden wel degelijk een heleboel dingen kunnen! (Dollevoet et al., 2000). In het SBO is men nog actief in het ontwerpen van onderwijs waarin het *kennen* een grote rol speelt. Een verbetering van dit onderwijs zou kunnen zijn dat het *kennen* gecombineerd kan worden met het *kunnen*. Wellicht is dan een rol weggelegd voor het invoeren van portfolio's, waarbij de leerling wordt betrokken bij het eigen leerproces. Het doel van dit onderzoek is om de communicatie rondom het leerproces van de leerling inzichtelijk te maken voor ouders en leerling, zodat er duidelijkheid ontstaat over het ontwikkelingsperspectief en de daarbij behorende leerlijnen, zodat er gestreefd kan worden naar overeenstemming.

De centrale vraagstelling in dit praktijkonderzoek luidt: Op welke wijze de communicatie rond de ontwikkeling en het niveau van de leerling op SBO de Súdwester inzicht kan bieden aan ouders en leerling, zodat er duidelijkheid ontstaat over het ontwikkelingsperspectief en de daarbij behorende leerlijnen en er gestreefd kan worden naar overeenstemming.

1.3 Onderzoeksvragen en deelvragen.

Hieronder volgt een opsomming van de onderzoeksvragen en deelvragen die door dit praktijkonderzoek beantwoord zullen worden.

Onderzoeksvraag 1: ***Wat schrijft de literatuur over de communicatie betreffende de ontwikkeling van de leerling in verhouding tot het uitstroomperspectief tussen school, de ouders en de leerling?***

Deelvragen:

1. *Wat schrijft de literatuur over de gedachtegang achter het uitstroomperspectief?*
2. *Wat schrijft de literatuur over de communicatie betreffende de ontwikkeling van de leerling in verhouding tot het uitstroomperspectief tussen school en ouders?*

3. *Wat zegt de literatuur over transparante communicatie betreffende de ontwikkeling van de leerling in verhouding tot het uitstroomperspectief tussen school en leerling?*
4. *Wat schrijft de literatuur over de wijze van rapporteren over de leervorderingen van leerlingen binnen het SBO?*

Onderzoeksvraag 2: *Op welke wijze wordt de communicatie over de ontwikkeling van de leerling tussen school, ouders en leerling ervaren door professionals, zoals leerkrachten?*

Deelvragen:

1. *Hoe wordt de gedachtegang achter het uitstroomperspectief ervaren door de leerkrachten?*
2. *Op welke wijze vindt de huidige communicatie over de ontwikkeling van de leerling plaats tussen school, ouders en leerling? Is de leerling eigenaar van het eigen leerproces?*
3. *Wat zijn de ervaringen van **de leerkrachten** van de eindgroepen betreffende de communicatie tussen school, ouders en de leerling?*
4. *Wat zijn de ervaringen van de leerkrachten van de over de wijze van rapporteren over de leervorderingen van leerlingen binnen de Súdweste? Wat zijn de protocollen op de Súdweste?*
5. *Wat kan er volgens de leerkrachten verbeterd worden aan deze communicatie?*

Onderzoeksvraag 3: *Op welke wijze wordt de communicatie over de ontwikkeling van de leerling tussen school, ouders en leerling ervaren door ouders? Is er sprake van didactisch partnerschap?*

Deelvragen:

1. *In hoeverre zijn ouders op de hoogte van het uitstroomperspectief?*
2. *Wat zijn de ervaringen van de ouders betreffende de communicatie tussen school, ouders en de leerling over de ontwikkeling van de leerling gedurende de schoolloopbaan?*
3. *Wat zijn de ervaringen van de ouders over de wijze van vastleggen over de leervorderingen van leerlingen binnen de Súdweste?*
4. *Wat kan er volgens de ouders verbeterd of veranderd worden aan deze communicatie?*

Onderzoeksvraag 4: *Op welke wijze wordt de communicatie over de ontwikkeling van de leerling tussen school, ouders en leerling ervaren door leerlingen?*

Deelvragen:

1. *Hoe wordt de gedachtegang achter het uitstroomperspectief ervaren door leerlingen?*
2. *Wat zijn de ervaringen van de leerlingen betreffende de communicatie tussen school, ouders en de leerling over de ontwikkeling van de leerling gedurende de schoolloopbaan?*
3. *Hoe ervaren de leerlingen de wijze van rapporteren over de leervorderingen van leerlingen binnen de Súdweste?*
4. *Wat kan er volgens de leerlingen verbeterd of veranderd worden aan deze communicatie?*

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt middels een theoretisch kader een verdieping in de literatuur beschreven waarmee de theoretische onderzoeksvraag en de deelvragen worden beantwoord. In hoofdstuk 3 volgt een opzet van het onderzoek waarin het type onderzoek, de gekozen instrumenten en de doelgroepen worden beschreven. Tevens wordt in dit hoofdstuk de betrouwbaarheid en validiteit van de instrumenten beschreven. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het praktijkonderzoek beschreven. Er is onderzoek gedaan naar de mening van leerkrachten, ouders en leerlingen over de

communicatie rondom het leerproces op de Súdwester. In dit hoofdstuk worden onderzoeksvragen 2, 3 en 4 beantwoord. Tot slot volgen in hoofdstuk 5 de conclusies van het praktijkonderzoek, worden enkele aspecten ter discussie gesteld en worden aanbevelingen gedaan.

Hoofdstuk 2. Theoretisch Kader.

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de literatuur schrijft over communicatie tussen school, ouders en leerling rondom de ontwikkeling van de leerling. Hierbij wordt gekeken naar de verhouding tussen het ontwikkelingsperspectief (OPP) en het uitstroomadvies, de communicatie tussen school en ouders, de communicatie tussen school en de leerling zelf en het belang van een goede rapportage.

De opbouw van dit hoofdstuk is als volgt:

Als eerste wordt een beschrijving gegeven van het ontwikkelingsperspectief (OPP) en de waarde ervan. Dan wordt een beschrijving gegeven van de communicatie tussen school en ouders over het leerproces van de leerling, dan wordt een beschrijving gegeven van de communicatie tussen school en de leerling zelf over het leerproces van de leerling en tot slot wordt een beschrijving gegeven van de rapportage van het leerproces van de leerling binnen het (speciaal) basisonderwijs.

2.1 Ontwikkelingsperspectief.

Als een reguliere basisschool handelingsverlegen is doordat de benadering en of het leerstofaanbod niet meer toereikend is vanwege diverse soorten problematiek, zoals leer- en ontwikkelingsproblematiek en/of gedragsproblematiek, kan een leerling verwezen worden naar het speciaal basisonderwijs (SBO). Op het SBO wordt bekeken hoe het leerstofaanbod en de (ortho-) pedagogische benadering afgestemd kan worden op de speciale onderwijsbehoefte van de leerling. Om het juiste onderwijsaanbod en de (ortho-) pedagogische aanpak te kunnen bepalen wordt bij plaatsing van de leerling op het SBO voor elke leerling een ontwikkelingsperspectief (OPP) vastgesteld (Clijsen, Pieterse, Spaans & Visser, 2009).

Een ontwikkelingsperspectief (OPP) wordt vastgesteld op basis van dossieranalyse en aanvullend onderzoek zoals een intelligentieonderzoek. Een OPP is gebaseerd op de verwachte uitstroom naar het voortgezet onderwijs, welke varieert van Praktijkonderwijs tot HAVO/VWO. Als het OPP is vastgesteld, start het proces van het volgen van de leerling of hij zich conform het OPP ontwikkelt. Clijsen et al. (2009) schrijven dat de school aan de hand van deze bevindingen beredeneerde keuzes in het onderwijs- en leerstofaanbod kan maken, zodat de ontwikkeling van elke leerling optimaal gestimuleerd wordt. Hoewel de auteurs het begrip ontwikkelingsperspectief hanteren, is hierover nog verwarring. Het begrip uitstroomniveau wordt ook vaak gebruikt. Volgens de Clijsen et al. (2009) gaat de inspectie voor onderwijs uit van de 'inschattingmogelijkheden van de leerling voor een bepaalde, langere periode welke is gebaseerd op het verwachte uitstroomniveau van de leerling'. Door het instroomniveau en het uitstroomniveau met elkaar te verbinden ontstaat een ontwikkelingslijn, waarbinnen de leerling de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen. Dat kan betekenen dat tijdens de schoolloopbaan van de leerling het OPP bijgesteld moet worden.

De keuze voor de term ontwikkelingsperspectief wordt door Clijsen et al. (2009) beargumenteerd doordat er binnen het OPP niet alleen naar het uitstroomniveau voor voortgezet onderwijs wordt gekeken, maar ook naar de leerrendementsverwachting, het didactisch perspectief en het pedagogisch perspectief: Leerrendementsverwachting: er wordt gekeken naar wat men van de leerlingen mag verwachten op het gebied van technisch lezen, begrijpend lezen, spelling en rekenen. Didactisch perspectief: er wordt gekeken naar welke doelen men kan stellen uit de leerlijn die op termijn haalbaar zijn voor de leerlingen. De school moet wel duidelijk aangeven welke standaarden

er zijn waaraan de leerlingen moeten voldoen. Pedagogisch perspectief: er wordt gekeken naar de vakgebied overstijgende doelen op sociaal-emotioneel vlak zoals sociale vaardigheden, communicatie en zelfsturing, maar ook wat realiseerbaar is op termijn wat betreft taak- en werkhouding (Clijsen et al. 2009).

Bij het vaststellen van het OPP, wordt volgens Clijsen et al. (2009) ook gekeken naar belemmerende en bevorderende factoren. Dit zijn factoren die invloed hebben op de ontwikkeling van de leerling. Hierbij kan gedacht worden aan werkhouding, motivatie, sociaal emotioneel welbevinden en/ of een stoornis. Pedagogische en didactische ontwikkeling beïnvloeden elkaar en deze factoren worden dan ook vastgesteld en bijgehouden in het leerlingvolgsysteem. Door al deze factoren mee te nemen in het OPP en af te stemmen op de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling, wordt opbrengstgerichtheid van het onderwijs beter in kaart gebracht en kan men de resultaten van de leerlingen beter verantwoorden na plaatsing. Dit past volgens Clijsen et al. (2009) binnen het kader van passend onderwijs en bovendien biedt het de mogelijkheid om beter met ouders te communiceren en af te stemmen over de mogelijkheden van de leerling en over wat de school wil bereiken.

Hoewel de leerlingen nauwlettend te volgen zijn binnen een OPP en het leerstof aanbod wordt afgestemd op de onderwijsbehoeften van de leerling, stelt Louwe (2013) kanttekeningen bij het moment van vaststellen van een OPP. Volgens de auteur wordt een OPP vaak al heel vroeg vastgesteld. Er moet dan al zo vroeg mogelijk worden voorspeld wat het toekomstperspectief is, waarna keuzes gemaakt worden voor het onderwijsaanbod. De auteur stelt dat hoe jonger de leerlingen zijn en hoe complexer hun problematiek, hoe moeilijker het is om met enige zekerheid voorspellingen te doen over hun ontwikkelingsmogelijkheden. Daarnaast beïnvloeden leerrendement, intelligentieonderzoek en het onderwijsaanbod elkaar immers wederzijds en is deze deels onvoorspelbaar. De auteur sluit aan bij Pameijer (2011): zij legt ook een relatie tussen leerrendement, intelligentie en schoolsucces. Niet het tot dan toe door de leerling gerealiseerde leerrendement en zijn intelligentiequotiënt moeten volgens haar in deze analyse voorop staan, maar ook de interactie tussen belemmerende en beschermende kind-onderwijs- en opvoedingsfactoren. Volgens Pameijer (2011) zijn daarbij de mogelijkheden om deze factoren en hun wisselwerking in positieve zin te beïnvloeden cruciaal.

Volgens Clijsen et al. (2009) bestaat er in dat kader grote belangstelling voor handelingsgericht werken en de 1 zorgroute. Werken met een OPP sluit nauw aan bij het handelingsgericht werken (HGW). Het vaststellen en actief gebruik maken van een OPP bij het benoemen van de onderwijsbehoeften en de planning van het onderwijs kunnen een plek krijgen in de HGW-cyclus (Pameijer, 2011). Binnen het SBO kan het werken met een OPP de mogelijkheid bieden om de ontwikkeling van leerlingen nauwlettend te volgen en hierbij aan te sluiten met het onderwijsaanbod (Clijsen et al. 2009).

Het voortdurend monitoren van het OPP zal binnen de zorgstructuur van de SBO school een plek moeten krijgen door bijvoorbeeld de opbouw, inhoud en frequentie van de groepsbespreking, de leerlingbespreking en het overleg door de commissie van begeleiding te koppelen aan het OPP. Hierdoor kan men op tijd het OPP zo nodig bijstellen en in het kader van handelingsgericht werken zou dit met ouders, maar ook leerlingen kunnen worden gecommuniceerd (Clijsen et al., 2009, Louwe, 2013 en Pameijer, 2011).

2.2 Communicatie tussen school en ouders.

Als de ouders op de hoogte zijn van het ontwikkelingsperspectief (OPP) kan het uitstroomadvies overeenkomen met de verwachting van ouders. Daarbij is het van belang dat ouders goed geïnformeerd worden door school en dat er sprake is van een heldere communicatie (Clijsen et al., 2009).

‘It takes a village to raise a child’. Dit van oorsprong Afrikaanse gezegde geeft aan dat er meer betrokkenen bij de ontwikkeling van een kind zijn dan alleen school en ouders. Het stelt dat de hele omgeving waarbinnen een kind opgroeit, een leeromgeving is. Volgens Smit, Sluiter & Driessen (2006) zal deze uitspraak een nieuwe moderne inhoud moeten krijgen. De auteurs gaan zelfs een stapje verder door te stellen dat alle betrokkenen bij onderwijs en opvoeding op een eigentijdse manier inhoud en betekenis moeten geven aan ‘village’ principes, zoals wederkerigheid, gedeelde verantwoordelijkheid, vertrouwen, sociale binding en sociale controle.

Goede contacten tussen school, ouders en leerlingen werken volgens de auteurs door in de kwaliteit van een school en komen de leerprestaties én de maatschappelijke ontwikkeling van de leerlingen ten goede, met name op het sociaal functioneren (gedrag, motivatie, sociale competenties en relaties) van de leerling.

Hoewel er volgens Smit, Driessen & Doesborgh (2002) veel onderzoek is gedaan naar de invloed van ouderbetrokkenheid op leerprestaties van leerlingen, laten resultaten van onderzoek in Nederland naar de relaties tussen diverse typen van ouderbetrokkenheid en leerprestaties zien, dat er met name op scholen met veel allochtone leerlingen geen samenhang bestaat in de opvattingen tussen personeel en ouders over school. Ook al toont het onderzoek volgens de auteurs aan dat er veel extra inspanningen worden verricht op het gebied van ouderbetrokkenheid en dat leraren en ouders dat ook nuttig vinden, er zijn geen directe effecten van al deze activiteiten zichtbaar op de prestaties en het welbevinden van leerlingen (Smit et al., 2002). De auteurs geven echter wel aan dat ouderbetrokkenheid, variërend van ondersteuning bij activiteiten op school tot aanwezig zijn bij ouderavonden en rapportbesprekingen, wel kunnen bijdragen aan een betere communicatie tussen school en ouders.

Met name ouders van leerlingen in het SBO, en ook op de Súdwester, hebben doorgaans minder contact met het onderwijzend personeel dan ouders van leerlingen in het regulier basisonderwijs (Clijsen et al., 2009).

Volgens Clijsen et al. (2009) willen ouders van leerlingen in het SBO graag weten wat het ontwikkelingsperspectief van hun zoon of dochter is en wat de school wil bereiken. Er is vaak sprake van stagnatie in de ontwikkeling en ouders vragen zich af wat de toekomstmogelijkheden van hun kind zijn. Het is belangrijk om een OPP bij plaatsing op school en vervolgens tijdens het verblijf van de leerling op school regelmatig met de ouders te bespreken en ouders de ruimte geven om hun verwachtingen in te brengen. Er zal tijdens de gesprekken met ouders volgens Clijsen et al. (2009) sprake moeten zijn van tweerichtingsverkeer; er zal ‘met’ ouders gesproken moeten worden in plaats van ‘tegen’ ouders. Tijdens het gesprek met ouders is het goed na te gaan welke verwachtingen zij ten aanzien van de toekomst van hun kind hebben, wat volgens hen de sterke kanten van hun kind zijn, waarbij hun kind hulp of ondersteuning nodig heeft, wat hun kind wil, welke interesses het heeft en in hoeverre zij zich in het ontwikkelingsperspectief van hun kind

herkennen. Door het betrekken van ouders bij het leerproces van de leerling en het bespreken van het OPP krijgen ouders inbreng in de plannen en voelen zij zich medeverantwoordelijk voor de ontwikkeling van hun kind (Clijsen et al., 2009, Pameijer, 2011).

Davies & Johnson (1996) stellen dat het betrekken van ouders bij het leerproces van hun kind kan worden omschreven als partnerschap, een begrip dat steeds vaker gehanteerd wordt om het proces weer te geven waarin de betrokkenen erop uit zijn elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin ze proberen hun bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. Met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling van leerlingen te bevorderen.

2.3 Communicatie tussen school en leerling.

Een uitstroomadvies van de school wordt niet alleen gecommuniceerd met de ouders, maar ook met de leerling. De leerling wordt echter nog te weinig betrokken bij het eigen leerproces. Er wordt vaak *over* de leerling gesproken en nauwelijks *met* de leerling (Clijsen et al., 2009).

Leerlingen motiveren en daarmee het leren en de ontwikkeling bevorderen. Het beoordelen van leerresultaten waarbij kennis en begrip worden getoetst, is daarbij een belangrijke graadmeter. Wragg (2001) stelt dat naast het beoordelen van de leerresultaten ook de vaardigheden van leerlingen, hun kennis van normen en waarden en hun gedrag (werkhouding) van belang zijn bij het leerproces. Deze kunnen beoordeeld worden door middel van observaties, maar ook door het voeren van zgn. evaluatiegesprekken van leerlingen.

Clijsen et al. (2009) stellen dat met name leerlingen in het SBO nog te weinig worden betrokken bij wat de school wil bereiken en welke doelen de school nastreeft. De leerling heeft daardoor geen zicht op waar de school naar toe werkt, wat daarvoor moet gebeuren en hoe hij of zij daaraan zelf een bijdrage kan leveren. Bij het kiezen van een uitstroombestemming die past bij de mogelijkheden en interesses van de leerling, zijn gesprekken met de leerling erg belangrijk. Maar hoe betrek je de leerling op een actieve wijze bij zijn of haar ontwikkeling? Met het oog op het OPP kunnen de volgende vragen een basis vormen voor een gesprek met de leerling:

- Wie ben ik?
- Wat kan ik? Wat zijn mijn talenten? Wat kan ik nog niet? Waar heb ik hulp bij nodig?
- Wat wil ik? Wat zijn mijn interesses voor de toekomst? Wat wil ik nog leren?
- Wat kies ik? Welke uitstroombestemming past bij mij?

Zo'n leerling- leraar gesprek kan bijdragen aan het zelf beoordelen van de leerling op de eigen ontwikkeling en leerproces (Clijsen et al., 2009).

Wragg (2001) stelt dat kinderen die nooit feedback over hun werk hebben gekregen, of te vaak zijn getoetst, interesse kunnen verliezen in hun werk. Volgens de auteur kan het geven van regelmatige feedback (het zgn. self-assessment) op het werk van de leerling er toe bijdragen dat de leerling inzicht krijgt in het eigen leerproces en zodoende ook zijn of haar eigen werk kan beoordelen. De vragen zoals hierboven beschreven kunnen een leidraad vormen in dat proces. Self- assessment kan moeilijk zijn voor leerlingen, in het bijzonder voor jongere leerlingen, om zichzelf te beoordelen op het eigen werk, maar dat is niet een noodzakelijke reden om het te vermijden. Zelfconfrontatie zoals

Wragg (2001) self-assessment ook wel noemt, kan een verschillende invloed op leerlingen hebben. In de meeste gevallen krijgen de leerlingen het gevoel deel uit te maken van het eigen leerproces en daar de verantwoordelijkheid voor te dragen. Een gevoel van autonomie door zelf keuzes te kunnen maken op basis van zelf beoordeling, zodat de leerling zelf voor een groot deel de regie voert over het eigen leerproces. Soms heeft het ook een averechts effect. Leerlingen die te hard oordelen over zichzelf, onzeker zijn en het gevoel hebben te falen als de leerresultaten tegenvallen. Daarom is het belangrijk om het betrekken van leerlingen bij het eigen leerproces geleidelijk in te voeren en door middel van ondersteunende en mondelinge feedback de leerlingen te begeleiden (Wragg, 2001). Op deze manier worden het geven en ontvangen van feedback afgestemd op de onderwijsbehoefte van de leerling. Maar om feedback te geven op het eigen leerproces is het wel belangrijk dat leerlingen weten wat feedback is.

Feedback geven en ontvangen kan al starten in de onderbouw, zo wordt het voor leerlingen een manier van leren waarmee ze vertrouwd zijn. Eén van de manieren om feedback te leren geven en te leren ontvangen is het oefenen met peerassessment. Peerassessment is een toets vorm waarbij personen elkaar beoordelen. Sluijsmans, Brand- Gruwel, Van Merriënboer & Bastiaens (2003) stellen dat binnen een onderwijssituatie waarbij leerlingen elkaar feedback geven de leerling hierdoor uitgedaagd wordt om actief deel te nemen aan zijn eigen leerproces. De leerling krijgt hierdoor een groter verantwoordelijkheidsgevoel, reflecteert op eigen kunnen en werkt samen, dit alles in een voortdurende dialoog met de docent. Volgens Meusen- Brinkman & Joosten- ten Brinke (2010) geeft assessment inzicht in sterke en zwakke punten, brengt het vooruitgang in beeld en draagt het bij aan de begeleiding van leerlingen in het eigen leerproces.

Betrokkenheid van de leerling bij het eigen leerproces wordt mooi samengevat in het begrip leerling-participatie. Leerling- participatie kan ook gelden voor leerlingen op het SBO. Daarbij is het van belang om goede persoonlijke feedback te geven. Volgens Driessen- Gent (2011) zorgt persoonlijke feedback ervoor dat leerlingen zich gehoord en gewaardeerd voelen. De auteur brengt dit onder in twee belangrijke pijlers van het Actief Burgerschap; *sociale betrokkenheid* en *actieve participatie*. Mits goed aangeleerd, geoefend en verinnerlijkt, leiden beide tot meer democratisch denken en handelen. De auteur stelt dat wanneer leerlingen zelf mogen en willen meedenken en meewerken er groei van betekenis ontstaat en de leerling participatie groter wordt.

Clijsen et al. (2009) zien het vergroten van de leerling-participatie als onderdeel van het OPP. De leerling weet in welk perspectief hij of zij onderwijs volgt en welke lesaanbod daarbij aansluit. De auteurs stellen wel dat het van groot belang is dat de gesprekken oplossingsgericht zijn en dat er sprake is van tweerichtingsverkeer, waarin de leraar zich openstelt en serieus luistert naar de leerling. De leerling wordt eigenaar van zijn of haar ontwikkeling en voelt zich actief betrokken en meer gemotiveerd. De leerling krijgt meer grip op wat hij of zij al kan en wat hij of zij nog moet leren. De gesprekken kunnen ook bijdragen aan het ontwikkelen en ondersteunen van het zelfbeeld van de leerling. Volgens Lagerweij & Lagerweij- Voogt (2004) omvat het beoordelen van het leerproces zowel het vaststellen van een waardering als het reflecteren erover met leerlingen en het doen van suggesties voor de verdere ontwikkeling.

2.4 Rapportage

Bij communicatie rondom het leerproces van de leerling tussen school, ouders en de leerling zelf is het belangrijk om te weten wat het niveau en de kennis van een leerling is en wat de vaardigheden

zijn, bijvoorbeeld vastgelegd in een rapport. De vraag is of een helder rapport kan bijdragen aan het vergroten van ouder- en leerling participatie. Om het niveau, de kennis en de vaardigheden van een leerling te bepalen zijn er diverse toetsen.

Drie toets-vormen die gebruikt worden zijn: normtoetsen, criteriumtoetsen en observaties (Cöp, 2011) Volgens de auteur stellen normtoetsen het niveau vast en meten ze niet de onderliggende kennis of vaardigheden. Criteriumtoetsen zijn volgens de auteur bedoeld om te achterhalen of gestelde doelen, de criteria, geschikt zijn. Ze meten de aanwezigheid van groei van kennis en vaardigheden en zijn daarom diagnosticerend van aard. Bij observaties stelt een observator, bijvoorbeeld de leerkracht, op basis van een observatie-instrument vast in welke mate de doelen bereikt zijn. Observaties zijn geschikt voor doelen die niet of slecht toetsbaar zijn. De basis van een leerlingvolgsysteem moet volgens Cöp (2011) bestaan uit normtoetsen om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over het niveau van een leerling. Volgens hem geeft een bruikbaar rapport het niveau aan op basis van normtoetsen en de bereikte doelen op basis van criteriumtoetsen en observaties. Toetsen die veelal gebruikt worden voor een rapport zijn de LVS toetsen van CITO. Deze niet methode gebonden toetsen zijn normtoetsen, hoewel Cito zelf de verwarrende benaming vaardigheidstoetsen gebruikt (terwijl er vaak kennisdoelen worden getoetst). Deze toetsen zijn bedoeld om aan te geven hoe goed een leerling scoort ten opzichte van leeftijdsgenoten.

Cöp (2011) geeft aan dat de scores een betrouwbare basis voor rapporten zijn, maar stelt wel dat de school zich voortdurend bewust moet zijn van de mate van verantwoording van toetsen en rapportage. Cijfers krijgen hun waarde door een goede onderbouwing. Dat betekent in relatie tot de communicatie tussen school, ouders en leerling, dat de leerkracht het rapport goed onderbouwd moet toelichten tijdens een rapportbespreking. Hijlkema & Droop (2010) hebben de communicatie rondom rapportbesprekingen tussen school en ouders onderzocht op een basisschool die het educatief partnerschap hoog in het vaandel heeft staan. De onderzoekers hebben gesproken met de schoolleider, de oudercoördinator en twee leerkrachten. Ook zijn een aantal rapportgesprekken op beeld opgenomen en nabesproken met de leerkrachten. Nadere analyses van de rapportgesprekken tonen aan dat de leerkrachten nauwelijks educatief partnerschap realiseren tijdens deze gesprekken. Een verklaring die de onderzoekers hiervoor hebben is dat de betrokken leerkrachten zich de visie op educatief partnerschap niet eigen hebben gemaakt. Volgens de auteurs zullen de leerkrachten geschoold moeten worden in het communiceren met ouders en de daarmee de basis van educatief partnerschap. Volgens Cöp (2011) is een rapport een goed rapport als de toets-resultaten valide zijn, er ook vaardigheden en werkhouding in wordt beoordeeld en het met een goede onderbouwing wordt toegelicht.

Om leerling-participatie in het kader van rapportage een grotere rol te geven, wordt steeds meer het portfolio ingevoerd. Volgens Clijsen et al. (2009) kan een portfolio, dat de leerling zelf beheert (in gesprek met de leerkracht), bijdragen aan het leerproces van de leerling doordat:

- de leerling een positief beeld krijgt van wat hij kan
- de leerling zijn mogelijkheden en beperkingen leert kennen
- de leerling zicht krijgt op wat hij wil
- de leerling zicht krijgt op wat hij daarvoor moet doen.

Niet alleen de schoolse vaardigheden, maar óók sociale competenties, gedrag en werkhouding komen daarbij ter sprake. Volgens Dollevoet, van Stralen & Top (2000) zal het inzetten van een

portfolio vooral zijn invloed kennen in het onderwijs voor leerlingen die makkelijker kunnen aantonen dat zij over de juiste vaardigheden beschikken, dan via het toetsen van kennis. Voor risicoleerlingen en leerlingen uit het speciaal onderwijs kan dit een verlossende uitkomst voor het behalen van een diploma betekenen. Het portfolio is in dit geval het resultaat van inventariseren, reflecteren en selecteren en bestaat uit direct en indirect bewijsmateriaal dat aansluit op de eisen die vooraf zijn vastgesteld. Het is het bewijs dat iemand iets kán.

Rapporten met alleen de resultaten van de normtoetsing en observaties van de leerkracht lijken op hun retour. De leerling, ook binnen het SBO, wordt steeds meer in staat geacht het eigen leerproces te beoordelen en te beïnvloeden. Adema, de Haan & van Meegen (2007) stellen dat het portfolio daarbij een doelbewuste verzameling werk wordt van leerlingen en met reflecties daarover, door de leerling zelf samengesteld gedurende een bepaalde periode.

Juist door de reflectie krijgen leerlingen meer inzicht in hoe ze leren en krijgen ze meer greep op hun eigen leerproces. Adema et al. (2007) noemen drie soorten portfolio's: verzamelportfolio's, presentatieportfolio's en evaluatieportfolio's. De vorm waarin het portfolio wordt bijgehouden kan fysiek (in een map) of digitaal. Een digitaal portfolio wordt ook wel een e-portfolio genoemd. Omdat het werk zo bewerkt is dat het alleen via een computer te verzamelen, te organiseren en te bekijken is, gaat het vaak om een werk- en presentatieportfolio. De auteurs stellen dat een voordeel van een digitaal portfolio is dat er ook video-en geluidsfragmenten opgenomen en makkelijk bekeken kunnen worden. Daarnaast wordt een digitaal portfolio steeds meer ingezet voor de overdracht naar het Voortgezet Onderwijs.

Een portfolio kan een manier van rapporteren zijn waarin niet alleen wordt aangetoond wat de leerling weet, op welk niveau de leerling onderwijs volgt en wat voor werkhouding de leerling heeft, maar waarin ook wordt aangetoond wat de leerling kán. Bovendien kan het werken met portfolio een manier zijn om zowel ouders als leerlingen actief te betrekken bij het leerproces van de leerling (Clijsen et al., 2009).

Hoofdstuk 3. Opzet van het onderzoek.

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de huidige communicatie tussen school, ouders en leerling over het leerproces van de leerling. De informatie die naar voren komt uit dit onderzoek kan de school, in dit geval SBO de Súdwester, inzicht bieden in de huidige communicatie en aanzetten tot verbeterpunten rondom de communicatie tussen school, ouders en de leerling. Met name de plaats die de communicatie in de HGW cyclus krijgt, is voor de Súdwester van belang.

3.1 Onderzoekstype

Dit praktijkonderzoek is een survey- onderzoek waarin de mening wordt gevraagd van leerkrachten, ouders en leerlingen. De vragen die hen gesteld worden zijn beschrijvende onderzoeksvragen. Volgens Harinck (2011) gaat survey-onderzoek ook na of subgroepen in de onderzochte groep verschillen met betrekking tot het onderzochte thema. In dit praktijkonderzoek wordt onderzocht of de subgroepen onderling verschillend of juist hetzelfde denken over het thema communicatie rondom het leerproces in het SBO. De meningen van leerkrachten, ouders en leerlingen worden met elkaar vergeleken.

3.2 Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep bestaat uit drie sub- groepen: professionals, ouders en leerlingen. De groep professionals bestaat uit leerkrachten van de bovenbouw(N= 13), intern begeleiders (N=4) en directieleden (N=3). De keuze voor het afbakenen van de populatie leerkrachten van de bovenbouw is gemaakt op basis van het feit dat deze leerkrachten veelal te maken hebben met uitstroom van leerlingen naar het voortgezet onderwijs en hierover communiceren met leerlingen en ouders. De keuze voor het bevragen van intern begeleiders en directieleden is gemaakt op basis van het feit dat communicatie rondom het leerproces de schoolvisie van de Súdwester raakt en de onderzoeker meent dat dit een gedeelde verantwoordelijkheid is. De groep leerlingen bestaat uit leerlingen uit de eindgroepen (N=85). De keuze voor het afbakenen van deze populatie is gemaakt op basis van het feit dat deze leerlingen in het schoolverlaterstraject zitten en de onderzoeker er van uit gaat dat deze leerlingen in staat zijn om zelfstandig een vragenlijst in te kunnen vullen. De groep ouders (N=70) bestaat uit ouders van leerlingen uit de eindgroepen. De keuze voor het afbakenen van deze populatie is gemaakt op basis van het feit dat deze ouders met hun zoon of dochter in het schoolverlaterstraject zitten en een antwoord kunnen geven op de onderzoeksvragen die gaan over de communicatie rondom het schoolverlaterstraject.

3.3 Waarnemingsmethoden (kwalitatieve en kwantitatieve gegevens)

Dit praktijkonderzoek komt de onderzoeker tot kennis via waarnemen. De vorm waarin waargenomen wordt in dit praktijkonderzoek is het bevragen van de onderzoeksgroep middels het uitzetten van een enquête en het houden van een interview. Voor elke sub- groep is een aparte enquête opgesteld. De enquête voor de leerlingen is eerst onder een klein aantal leerlingen (N= 6) uitgezet om te onderzoeken of de vragen en het taalgebruik begrijpelijk zijn voor alle leerlingen in de eindgroepen, aangezien het leesniveau van de leerlingen sterk verschilt. Naar aanleiding van dit voor-onderzoekje is een interview onder dezelfde groep leerlingen afgenomen om hen de kans te geven nadere toelichting te geven op de enquête. De enquêtes bestaan uit gesloten vragen, stellingen, waar men op een schaal van 1 tot 5 kan aangeven in hoeverre men het eens is met deze stelling. De

enquête voor de leerlingen geeft iets minder ruimte; hier is sprake van een schaal van 1 tot 4. Wel is na elke blok vragen gelegenheid voor de respondent om opmerkingen te plaatsen. Het interview met de groep leerlingen levert kwalitatieve gegevens op. Het toevoegen van gelegenheid om opmerkingen te plaatsen en de het afnemen van het interview is een keuze die gemaakt is om extra informatie te verzamelen die bij gesloten vragen wellicht niet boven tafel komen. Op deze manier wordt de waarnemingsmethode iets meer informatief.

3.4 Kwaliteit instrumenten: betrouwbaarheid en validiteit

De kwaliteit van de instrumenten wordt uitgedrukt in betrouwbaarheid en validiteit (Harinck, 2011). Met betrouwbaarheid wordt verwezen naar de herhaalbaarheid van de meting. Een meting zou bij herhaalbaarheid hetzelfde op moet leveren. Het begrip validiteit wordt gebruikt om te meten of het instrument de juiste en objectieve gegevens boven water krijgt. De enquêtes zijn gemaakt op basis van de onderzoeksvragen en aangepast op de sub- groep. Er is gekozen voor beoordelingsschalen en gesloten antwoordmogelijkheden. Er is getracht om de beoordelingsschalen en antwoordmogelijkheden zo helder mogelijk te formuleren, zodat het voor de respondent een gebruiksvriendelijk instrument is en de onderzoeker de informatie efficiënt kan verwerken. Alle enquêtes zijn via een link gemaïld naar de respondenten. Elke respondent heeft de enquête individueel ingevuld. Alleen bij de leerlingen was af en toe ondersteuning in het lezen van de vragen door de leerkracht nodig. De betrouwbaarheid van de professionals in de enquête is redelijk hoog. De scores op de beoordelingsschalen komen redelijk overeen en uit de opmerkingen blijkt dat men veelal dezelfde positieve punten als verbeterpunten noemt. De groep leerkrachten uit de lagere groepen van de bovenbouw, die geen schoolverlaters in hun groep hebben, geven een iets andere score op de beoordelingsschalen. Uit het feit dat deze leerkrachten tevens eenzelfde score geven op de beoordelingsschalen blijkt ook dat het instrument betrouwbaar is. De betrouwbaarheid van de enquête die onder ouders is afgenomen is redelijk . Door de ruimte die de 1 tot 5 schaal geeft, wordt door ouders vaak een beoordeling in het midden gegeven, waardoor moeilijk na te gaan is wat de mening is van de ouders. De professionals doen dat minder vaak. In de discussie wordt hier verder op ingegaan. De betrouwbaarheid van de enquête die onder leerlingen is afgenomen is redelijk hoog. Er is duidelijk te zien dat leerlingen uit een groepen met een VMBO OPP dezelfde scores geven dan de leerlingen met een PRO OPP. Het interview bevestigde de uitkomsten van de enquête.

3.5 Triangulatie en terugkoppeling.

In dit praktijkonderzoek gaat het om communicatie rondom het leerproces van leerlingen. Communicatie tussen school, ouders en de leerling zelf. Om de mening te meten van school, ouders en leerling, zijn de professionals van de Súdwester, de ouders van de leerlingen uit de eindgroepen en de leerlingen van de eindgroepen ondervraagd. Tevens zijn er twee soorten instrumenten gebruikt. Door zowel de enquêtes met ruimte voor opmerkingen en het interview in te zetten, hebben kwantitatieve en kwalitatieve gegevens elkaar versterkt. De uitkomsten van dit praktijkonderzoek worden teruggekoppeld naar het team van SBO de Súdwester tijdens een studiedag in het schooljaar 2013-2014. Aangezien de Súdwester in dat schooljaar daadwerkelijk handelingsgericht gaat werken, wordt de terugkoppeling van dit onderzoek in dat kader gepresenteerd en krijgt het een plek in de HGW cyclus.

Hoofdstuk 4. Resultaten en analyse.

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het praktijkonderzoek naar de communicatie rondom het leerproces van de leerling beschreven door drie onderzoeksvragen te beantwoorden:

- Wat vinden professionals van de communicatie rondom het leerproces van de leerling op SBO de Súdwester?
- Wat vinden ouders van de communicatie rondom het leerproces van de leerling op SBO de Súdwester?
- Wat vinden leerlingen van de communicatie rondom het leerproces van de leerling op SBO de Súdwester?

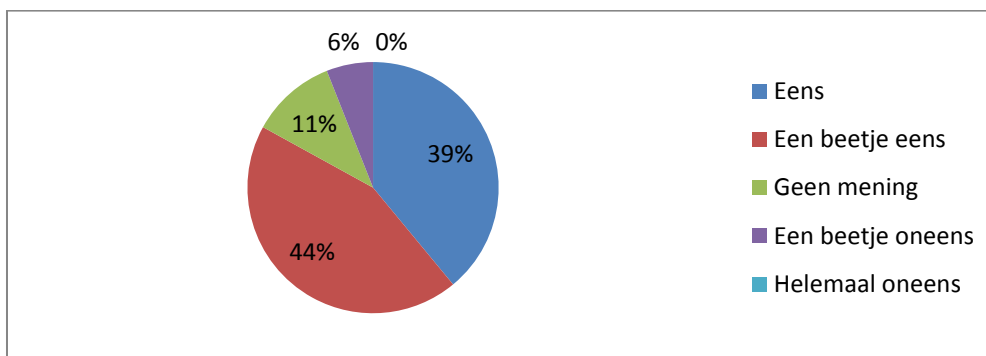
De uitkomsten zijn gebaseerd op informatie die verkregen is uit de enquêtes en het interview. In paragraaf 4.1 worden de uitkomsten van de vragenlijst voor professionals besproken, in paragraaf 4.2 worden de uitkomsten van de vragenlijst voor ouders besproken en in paragraaf 4.3 worden de uitkomsten van de vragenlijst voor leerlingen besproken. In paragraaf 4.4 worden de resultaten met elkaar vergeleken in een samenvatting en zijn een aantal uitkomsten uit het interview verwerkt.

4.1 Vragenlijst leerkrachten

De vragenlijst voor de leerkrachten is uitgezet onder 20 professionals, waaronder drie directieleden, vier intern begeleiders en dertien groepsleerkrachten. Eén groepsleerkracht heeft de vragenlijst niet ingevuld. De groepsleerkrachten zijn werkzaam in groep 7, 8 en 9. Uit groep 7 hebben drie leerkrachten de vragenlijst ingevuld. Uit groep 8 hebben 5 leerkrachten de vragenlijsten ingevuld. Uit groep 9 hebben 3 leerkrachten de vragenlijst ingevuld. De stellingen zijn te beoordelen op vijf niveaus: van Eens (1) tot Oneens (5). Een score op 3 kan dus betekenen dat men geen mening heeft.

4.1.1 Ontwikkelingsperspectief.

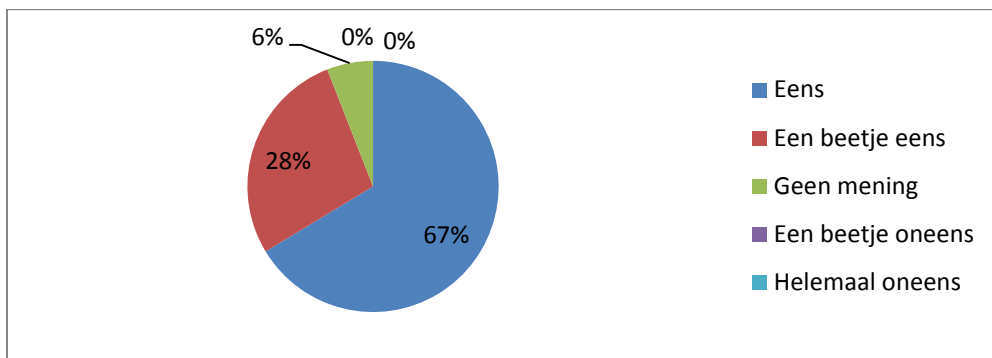
SBO de Súdwester werkt met een ontwikkelingsperspectief. Een OPP wordt vastgesteld om leerlingen te volgen in hun ontwikkeling en de lesstof te laten aansluiten bij de mogelijkheden van de leerling. Tevens kan een OPP ouders en leerlingen inzicht bieden over het niveau waarin de leerling gevolgd worden. Van de respondenten is 39% het eens met de stelling dat het vaststellen van een OPP een goede manier om leerlingen te volgen in hun ontwikkeling (fig. 4.1.1). Of de lesstof goed aansluit bij de mogelijkheden van de leerlingen, is slechts 11% van de respondenten het hiermee volledig eens. Of het voor ouders en leerlingen duidelijk is op welk niveau de leerling werkt, is respectievelijk 28% en 17% is het hiermee volledig eens.

Figuur 4.1.1. Door een OPP vast te stellen worden leerlingen goed gevolgd in hun ontwikkeling.

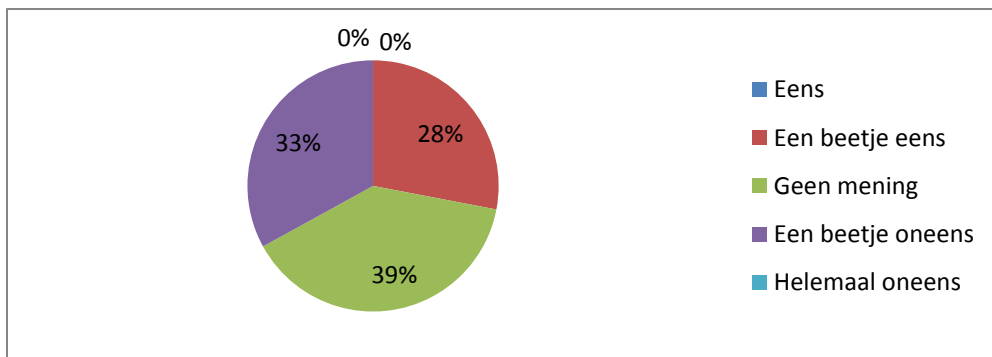
4.1.2 Communicatie school en ouders

Als ouders worden betrokken bij de ontwikkeling van leerlingen op school, spreekt men van ouderbetrokkenheid. Ook het bijwonen van ouderavonden en deel nemen aan activiteiten valt onder ouderbetrokkenheid. Volgens professionals is ouderbetrokkenheid nuttig, maar liefst 67% van de respondenten is het hiermee volledig eens (fig.4.1.2a).

Figuur 4.1.2a. **Ouderbetrokkenheid is nuttig, het heeft een positieve invloed op de relatie tussen school, ouders en leerling.**

Of de Súdwester ouders betreft bij het leerproces, daar twijfelen de professionals over, 39% van de respondenten geeft aan hier geen mening over te hebben (fig. 4.1.2b).

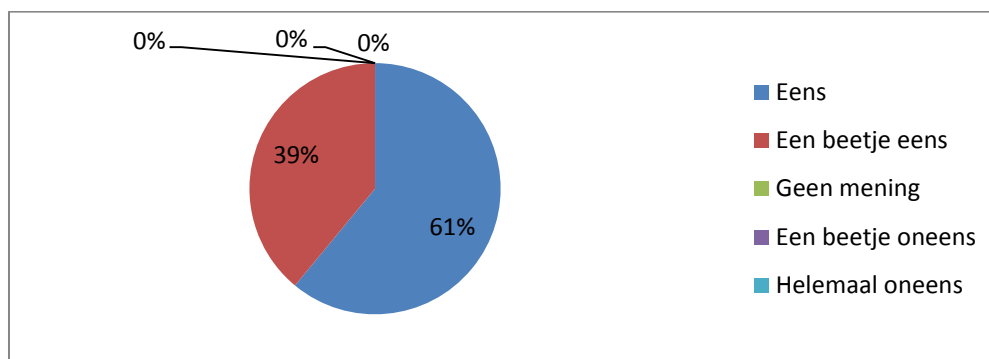

Figuur 4.1.2b. **De Súdwester betreft ouders bij het leerproces.**

Ook zijn de professionals terughoudend als het gaat over het aantal momenten in het schooljaar waarop gelegenheid is om met ouders te praten over de ontwikkeling van hun kind (11 % van de respondenten is het hiermee volledig eens) en of er tijdens gesprekken nagegaan wordt wat voor verwachtingen ouders hebben ten aanzien de toekomst van hun kind is, daar twijfelen professionals tevens over (6% van de respondenten is het hiermee volledig eens). Professionals denken wel dat ouders duidelijk geïnformeerd worden over de uitstroommogelijkheden voor het voortgezet onderwijs. 44% van de respondenten is het hiermee eens en 39% is het hiermee een beetje eens. Professionals denken ook dat ouders weten dat de school ernaar streeft om het uitstroomadvies te laten aansluiten bij het OPP (33% van de respondenten is het hiermee volledig eens) en dat ouders gelegenheid krijgen om mee te denken over het uitstroomadvies (22% is het hiermee volledig eens).

4.1.3 Communicatie school en leerling.

In de eindgroepen komt regelmatig het uitstroomtraject ter sprake. Met de leerlingen wordt gesproken over de diverse vormen van voortgezet onderwijs en de eisen die daaraan gesteld worden. De professionals is gevraagd hun mening te geven over de communicatie tussen de school en de leerling zelf over het leerproces. Professionals vinden het belangrijk dat leerkrachten regelmatig met hun leerlingen praten (61% van de respondenten is het hiermee volledig eens, 39% is het hiermee een beetje eens (fig. 4.1.3)

Figuur 4.1.3 *Het is belangrijk dat leerkrachten regelmatig met hun leerlingen praten over hun eigen leerproces.*

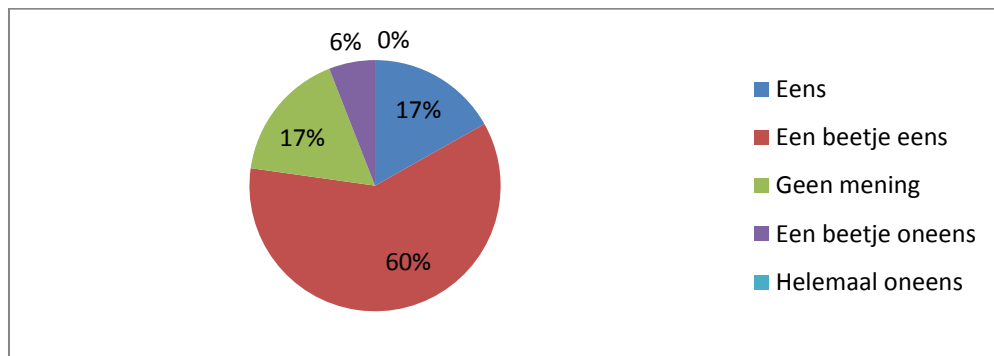
Of er daadwerkelijk wordt gesproken over het leerproces en de mogelijkheden van de leerling, daar lijken de professionals aan te twijfelen. 11% van de respondenten is het hiermee volledig eens, 50% een beetje. De overige 39% heeft geen mening of is het er mee oneens. Of leerlingen weten in welk OPP zij gevolgd worden, denkt 22% van de respondenten van wel. Of leerlingen weten welk uitstroomadvies hieraan gekoppeld is, denkt 17% van de respondenten van wel. Maar liefst 55% van de respondenten denkt van niet. Of leerlingen met elkaar kunnen praten over de eigen ontwikkeling, daar zijn professionals ook niet zo zeker van. 6% van de respondenten denkt van wel, maar 55% denkt van niet. Men denkt overigens wel dat leerlingen tijdens het schoolverlaterstraject duidelijk worden ingelicht over toetsing en mogelijkheden rondom schoolverlaten. Of het voor leerlingen echter duidelijk is dat er wordt geprobeerd het uitstroomadvies aan te laten sluiten bij het OPP, heeft een groot deel van de professionals geen mening (49% van de respondenten), slechts 11% denkt van wel.

4.1.4 Rapportage

De Súdwester maakt gebruik van kinderrapporten en ouderrapporten. Het ouderrapport informeert ouders en leerling over de leervorderingen van de leerling. Het kinderrapport is een motivatierapport en bedoeld voor de kinderen.

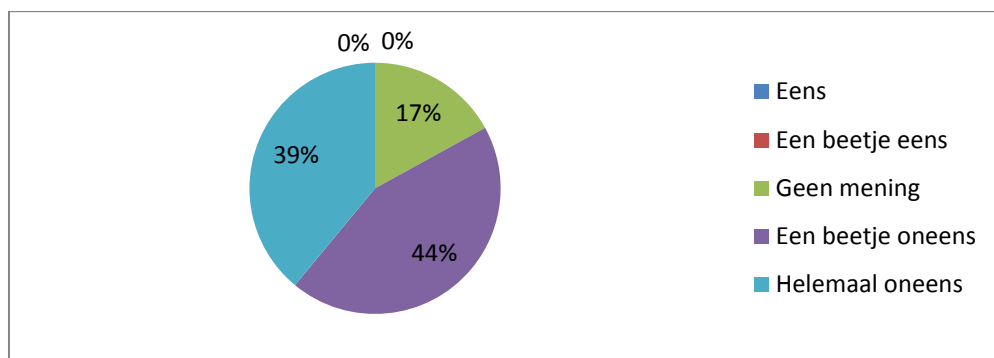
Professionals vinden niet dat het kinderrapport ouders informeert over het perspectief waarin de leerlingen gevolgd worden. Slechts 6% van de respondenten vindt dat ouders over het OPP geïnformeerd worden, 72% echter vindt dat ouders helemaal niet geïnformeerd worden over het OPP middels het kinderrapport. Tevens is 55% van de respondenten van mening dat het kinderrapport ouders geen reëel beeld geven van de mogelijkheden van hun kind. De

ouderrapporten zijn in tegenstelling tot de kinderrapporten bedoeld voor het inzichtelijk maken van de leervorderingen van de leerlingen voor de ouders. Of de ouderrapporten de ouders informeren over het OPP waarin de leerling gevolgd wordt, is 28% van de respondenten het volledig eens en 44% een beetje eens. Of de ouderrapporten de ouders een reëel beeld geven van de mogelijkheden van hun kind, is 17% van de respondenten het volledig eens en 60% een beetje eens (fig. 4.1.4a).

Figuur 4.1.4a. **Door het ouderrapport krijgen de ouders een reëel beeld van de mogelijkheden van hun kind.**

Professionals zijn van mening dat in het ouderrapport beoordelingen op basis van methode en niet methode gebonden toetsing wordt besproken, 28% is het hiermee eens en 33% een beetje eens. Toch is 22% het er niet mee eens. Of de leerling zelf een reëel beeld krijgt van de eigen mogelijkheden door het kinderrapport is niemand van de professionals het eens (fig. 4.1.4b), het ouderrapport informeert iets beter, maar ook wat het ouderrapport betreft denkt slechts 6% dat leerlingen echt een reëel beeld krijgen van de eigen mogelijkheden.

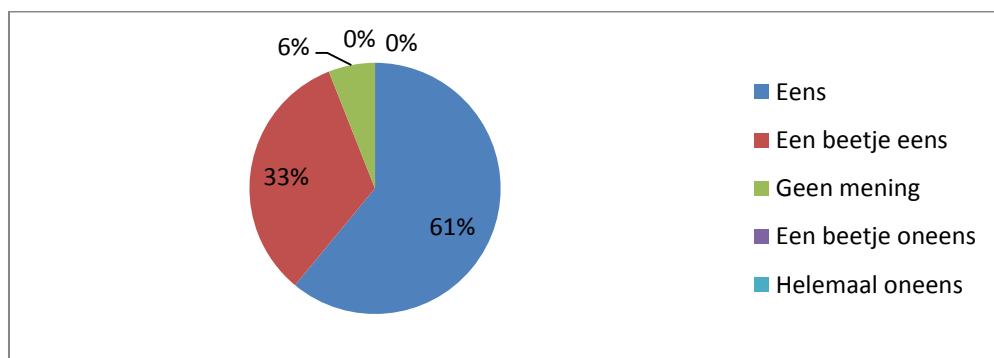
Figuur 4.1.4b. **Door het kinderrapport krijgt de leerling een reëel beeld van de eigen mogelijkheden.**

Het kinderrapport is ooit bedacht om leerlingen te motiveren. Toch denkt slechts 6% van de professionals dat het kinderrapport de leerlingen daadwerkelijk motiveert.

4.1.5 Verbeterpunten

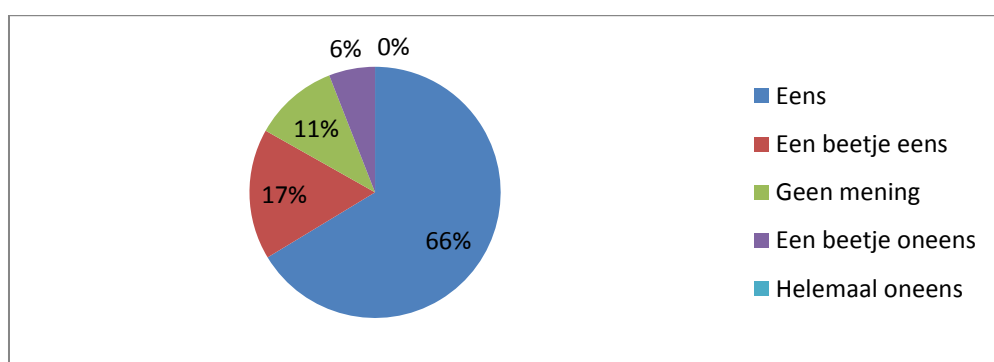
De enquête geeft professionals de gelegenheid om te beoordelen wat eventueel verbeterd zou kunnen worden. Of er vaker gesproken moet worden met ouders over de leervorderingen van hun kind, is 11% van de respondenten het volledig eens, 28% een beetje en 38% geeft aan hier geen mening over te hebben.

Wel vinden professionals dat leerlingen meer betrokken moeten worden bij hun eigen leerproces, 72% van de respondenten is het hier volledig mee eens en 28% een beetje mee eens. Tevens vindt men dat er meer met leerlingen gesproken moet worden over talenten en uitdagingen in de groep, 61% is het hiermee volledig eens (fig. 4.1.5a).

Figuur 4.1.5a. ***Er moet vaker in de groep gepraat worden over de talenten en uitdagingen van leerlingen.***

Of leerlingen eerder ingelicht moeten worden over het prognose en eindonderzoek is 17% van de respondenten het volledig eens, 22% een beetje. Men denkt wel dat tijdens rapportbesprekingen het OPP vaker ter sprake moet komen, 28% is het hiermee volledig eens. Of leerlingen vaker moeten aanschuiven bij rapportbesprekingen, geeft 22% van de professionals aan leerlingen graag te zien aanschuiven bij de rapportbesprekingen, 33% een beetje en 17% ziet dat liever helemaal niet gebeuren. 28% heeft hier geen mening over. Ook professionals is voorgelegd of er een nieuwe manier van rapporteren moet komen waarin elementen van zowel het kinderrapport als het ouderrapport zit en ouders duidelijk worden geïnformeerd. 60% van de respondenten vindt van wel. Op het voorstel dat er een nieuwe manier van rapporteren moet komen waarin de leerling zelf duidelijk wordt geïnformeerd, is maar liefst 66% het volledig eens (fig. 4.1.5b).

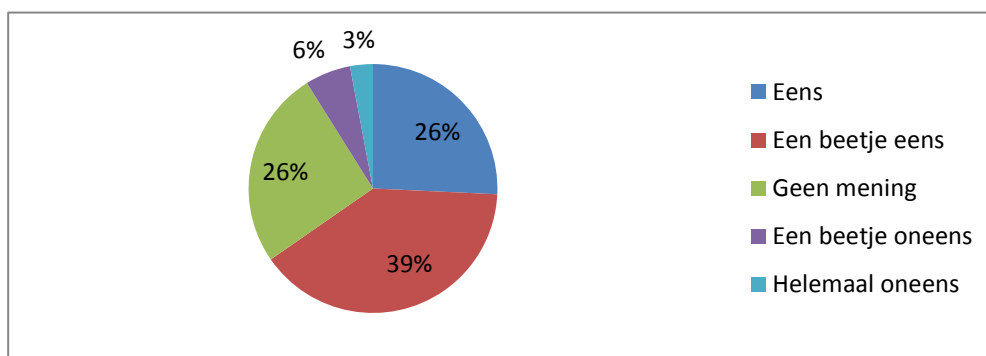
Figuur 4.1.5b. ***Er moet een nieuwe manier van rapporteren komen waarin de elementen uit het kinderrapport en het ouderrapport samengevoegd worden en waarin leerlingen duidelijk worden geïnformeerd.***

4.2 Vragenlijst ouders

De enquête voor ouders is uitgezet onder alle ouders van de eindgroep-leerlingen waarvan een emailadres bekend is op de Súdwester (N=70). De enquête is via de e-mail toegestuurd met daarin een link, zodat ouders de enquête digitaal kunnen invullen en versturen. 35 ouders hebben de enquête ingevuld.

4.2.1 Ontwikkelingsperspectief

Ouders worden bij plaatsing van hun kind op de Súdwester ingelicht over het OPP. Op de stelling dat leerlingen goed worden gevolgd in hun ontwikkeling geeft 29% van de respondenten aan het hier volledig mee eens te zijn, 48% van de respondenten is het hier een beetje mee eens. Of de lesstof hierdoor goed aansluit bij de mogelijkheden van de leerling, is 26% van de respondenten het volledig eens, 46% een beetje en 29% geeft aan geen mening te hebben. Ouders geven aan dat zij door het vaststellen van een OPP duidelijk is op welk niveau hun kind les krijgt. 34% is het hiermee volledig eens en 54% een beetje. Of het naar leerlingen toe goed uit te leggen is op welk niveau zij les krijgen, daar zijn ouders het iets minder mee eens. 26% vindt van wel, 39% vindt dat ook maar in iets mindere mate en 26% heeft hier geen mening over (fig. 4.2.1a).

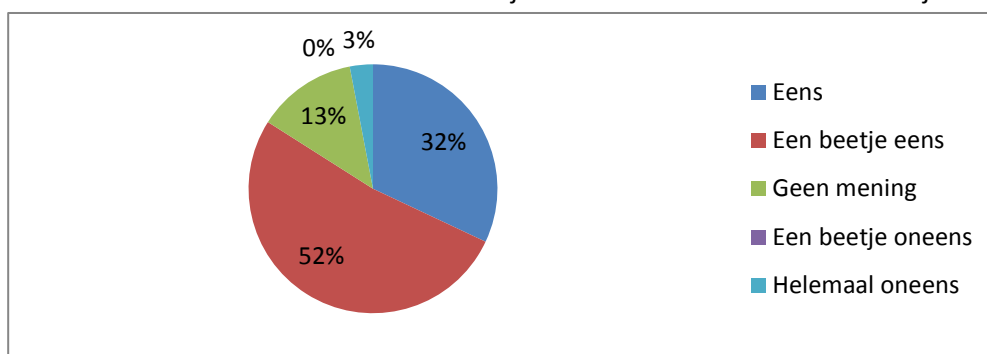
Figuur 4.2.1a. ***Door een OPP vast te stellen is het duidelijk naar leerlingen toe uit te leggen op welk niveau zij les volgen.***

4.2.2 Communicatie school en ouders.

Ouders betrekken bij school, zowel bij het leerproces van hun kind als activiteiten, wordt ouderbetrokkenheid genoemd. Ook het bijwonen van rapportgesprekken en oudergesprekken valt onder ouderbetrokkenheid. In de enquête wordt de vraag gesteld wat ouders vinden van de communicatie tussen school en ouders.

Ouders geven aan dat er over het algemeen genoeg momenten georganiseerd worden waarop de mogelijkheid bestaat om als ouders met de groepsleerkracht te praten over de ontwikkeling van hun kind. 26% van de respondenten is het hiermee volledig eens, 43% een beetje. Men vindt ook dat er tijdens deze momenten voldoende tijd is om te kunnen praten, 34% van de respondenten is het hiermee volledig eens, 40% een beetje. 59% van de respondenten geven aan dat zij weten in welk OPP hun kind gevolgd wordt, 35% een beetje. Een groot deel van de respondenten geeft aan te weten welk uitstroomperspectief gekoppeld is aan het OPP, 48% van de respondenten is het hiermee volledig eens, 42% een beetje. Volgens 45% van de respondenten komt het OPP tijdens

rapportbesprekingen altijd even ter sprake. Een kleiner percentage, 19% van de respondenten, geeft aan voldoende geïnformeerd te worden over de leerlijnen en de bijbehorende lesstof, 35% is het hier een beetje mee eens. Ook vindt 32% van de respondenten dat het voor hen duidelijk is om het uitstroomadvies aan te laten sluiten bij het OPP. 52% is het hier een beetje mee eens. (fig. 4.2.2).

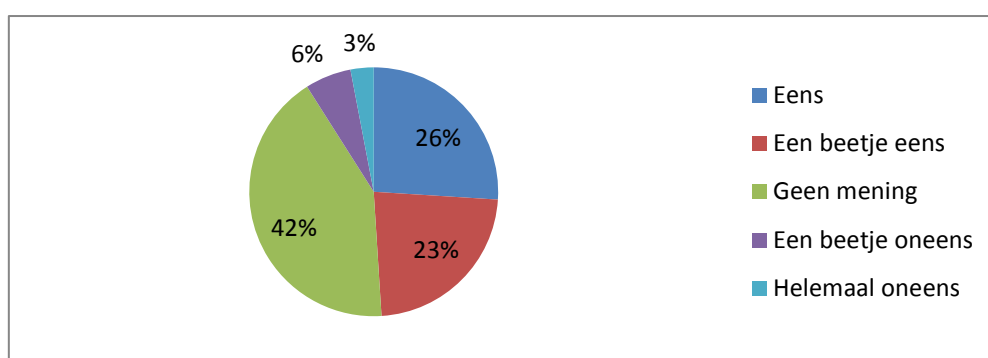
Figuur 4.2.2. *Tijdens de prognose en eindgesprekken is het voor ons als ouders duidelijk dat geprobeerd is het uitstroomadvies te laten aansluiten op het OPP.*

Van de respondenten vindt 35% dat men duidelijk geïnformeerd wordt over de diverse uitstroommogelijkheden, 46% is het hier een beetje mee eens.

4.2.3 Communicatie school en leerling.

De volgende vragen gaan over wat ouders vinden van de communicatie tussen school en de leerling zelf.

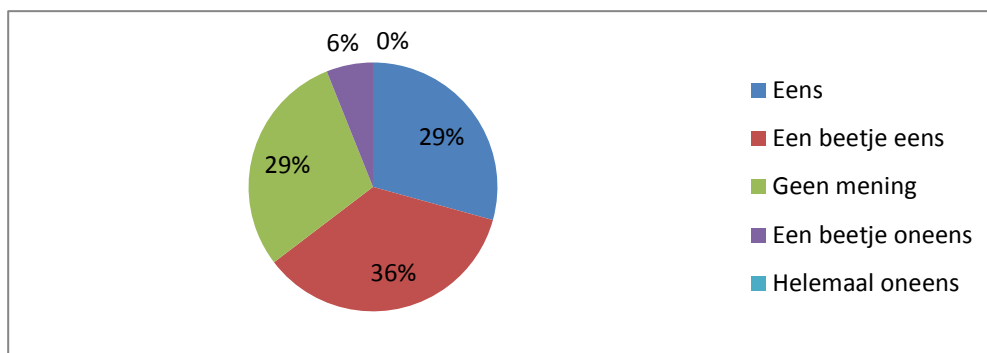
26% van de respondenten denkt dat leerkrachten momenten in last om samen met leerlingen te praten over het leerproces. 23% is het hier een beetje mee eens, maar 42% geeft aan hier geen mening over te hebben (fig. 4.2.3a)

Figuur 4.2.3a. *De leerkracht last momenten in om samen met de leerlingen te praten over het leerproces.*

Ouders twijfelen of leerlingen weten in welk OPP ze gevolgd worden. 16% van de respondenten denkt dat leerlingen weten in welk OPP zij gevolgd worden, 26% is het hiermee een beetje eens, maar 48% geeft aan geen mening te hebben. Ook op de stelling dat leerlingen weten welk uitstroomperspectief gekoppeld is aan het OPP, denkt 19% van de respondenten dat de leerlingen het weten, 26% is het hiermee een beetje eens, maar 52% geeft aan geen mening te hebben. Ouders denken wel dat de leerlingen hier duidelijk over geïnformeerd worden tijdens de prognose en eindonderzoeken. 29% is het hier volledig mee eens, 36% een beetje. 29% geeft aan geen mening te

hebben. Of leerlingen tijdens het schoolverlaterstraject voldoende worden ingelicht over toetsing en schooladvies, denkt 29% van wel. 29% geeft aan geen mening te hebben (fig. 4.2.3b).

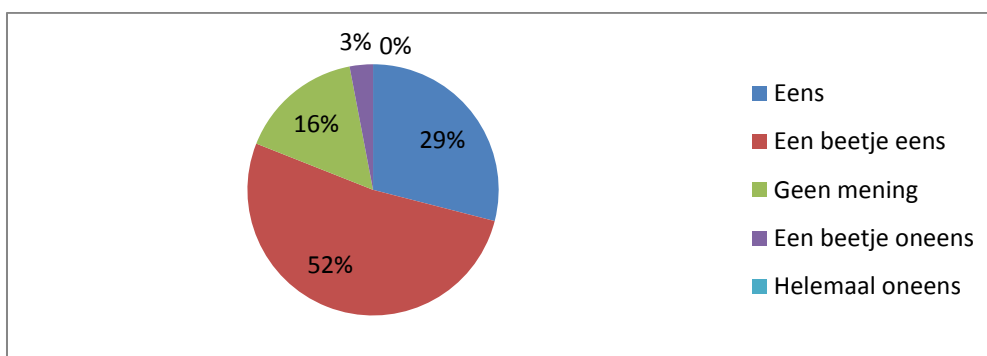

Figuur 4.2.3b. *Leerlingen worden tijdens het schooljaar waarin de prognose en/of eindonderzoeken plaatsvinden, voldoende ingelicht over de toetsing, de mogelijkheden van school verlaten of verlenging en uitstroomadvies.*

4.2.4 Rapportage

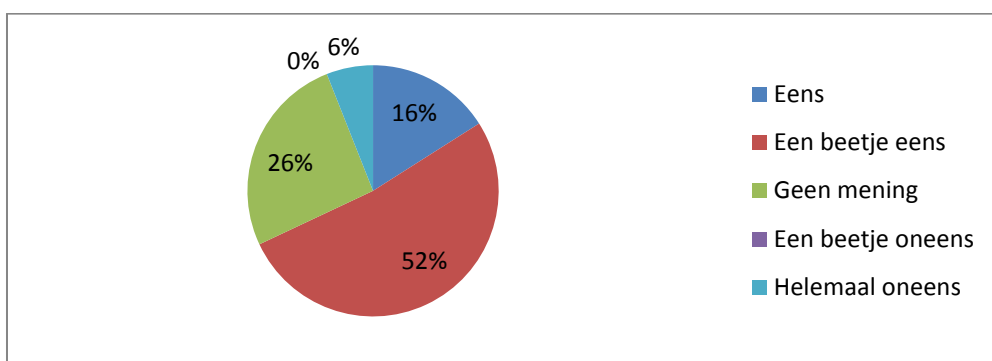
Ouders is tevens gevraagd wat zij vinden van de rapportage op de Súdwestster. De vragen hebben betrekking op de functie van het ouderrapport en het kinderrapport.

Of de kinderrapporten de ouders informeren over het OPP waarin leerlingen gevolgd worden, denkt 26% van de respondenten van wel. 59% is het hier een beetje mee eens. Iets meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat ouders door het kinderrapport een reëel beeld krijgt van de mogelijkheden van hun kind (16% van de respondenten is het hier volledig mee eens, 40% een beetje). 39% van de respondenten geeft aan dat het ouderrapport de ouders informeren over het OPP waarin de leerling gevolgd wordt, 48% is het hier een beetje mee eens. 10% van de respondenten vindt dat het ouderrapport alleen bedoeld is voor ouders, 23% is het daar een beetje mee eens, 28% een beetje oneens en 16% is het hier volledig mee oneens. 23% geeft aan geen mening te hebben. 29% van de respondenten geeft aan het volledig eens te zijn met de stelling dat ouders een reëel beeld krijgen van de mogelijkheden van hun kind. 52% is het een beetje eens met deze stelling (fig.4.2.4a).

Figuur 4.2.4a. *Door het ouderrapport krijgen de ouders een reëel beeld van de mogelijkheden van hun kind.*

Op de stelling dat het ouderrapport ouders duidelijk informeert over het leerproces van de leerling, is 29% van de respondenten het hier volledig mee eens, 49% is het hier een beetje mee eens. 16% van de respondenten vindt dat de kinderrapporten de leerling informeren over het OPP waarin de leerling gevolgd wordt. 43% van de respondenten is het hier een beetje mee eens. 29% geeft aan hier geen mening over te hebben. Dezelfde percentages gelden voor de stelling of de leerling door het kinderrapport een reëel beeld krijgt van de eigen mogelijkheden. Van de respondenten vindt 23% dat de ouderrapporten de leerling informeert over het OPP waarin de leerling gevolgd wordt. 51% is iets voorzigtiger en een beetje eens met de stelling. Ook als het gaat over het krijgen van een reëel beeld van de eigen mogelijkheden van de leerling door het ouderrapport, is 16% het hier volledig mee eens en 52% een beetje. 26% geeft aan geen mening te hebben (fig. 4.2.4b).

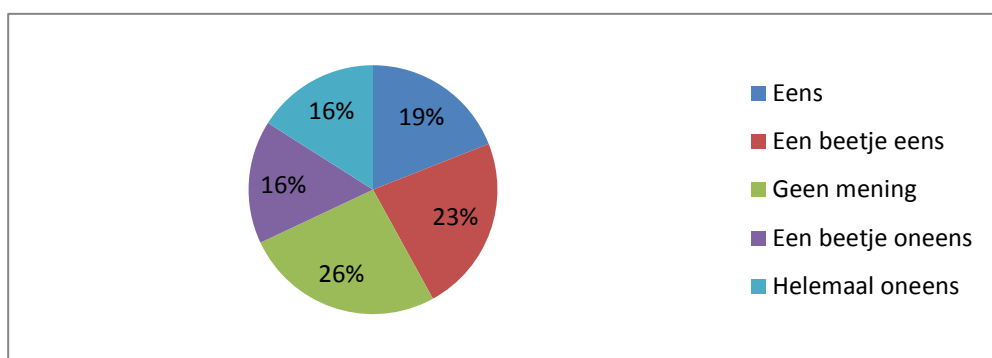
Figuur 4.2.4b. **Door het ouderrapport krijgt de leerling een reëel beeld van de eigen mogelijkheden.**

Van de respondenten vindt 36% dat het kinderrapport belangrijk is voor de motivatie van leerlingen. 36% is het hier een beetje mee eens.

4.2.5 Verbeterpunten

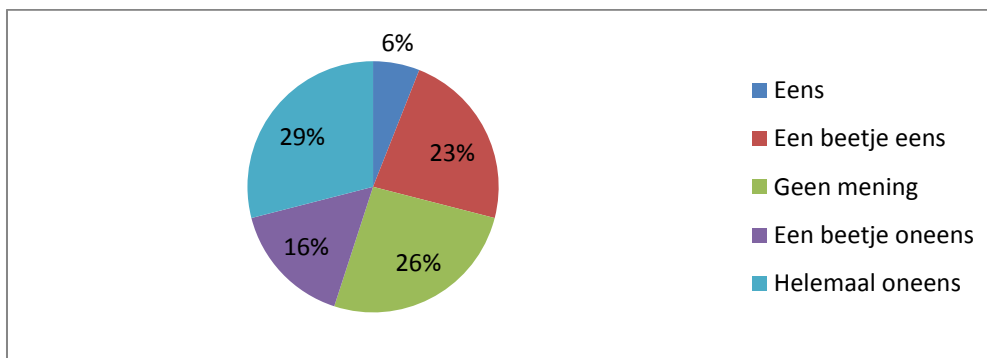
Ook ouders is gevraagd om hun mening als het gaat om verbeterpunten.

Of er vaker momenten georganiseerd moeten worden waarop ouders met de groepsleerkracht kunnen praten over hun kind, zijn de meningen verdeeld. 26% vindt duidelijk van wel, 28% is het hier een beetje mee eens. Van 20% hoeft het niet en 26% geeft aan hier geen mening over te hebben. Ook op de vraag of ouders meer betrokken moeten worden bij het leerproces van hun kind, zijn de reacties verschillend. 19% vindt duidelijk van wel, 23% is het hier een beetje mee eens (fig. 4.2.4a).

Figuur 4.2.5a. **Ouders moeten meer betrokken worden bij het leerproces van hun kind op school.**

Of leerlingen meer betrokken moeten worden bij hun eigen leerproces is een groot deel van de respondenten het wel eens. 26% van de respondenten vindt duidelijk van wel, 39% is het hier een beetje mee eens. 26% geeft aan hier geen mening over te hebben. Of tijdens het rapportgesprek het OPP vaker besproken moet worden, vindt 16% van de respondenten duidelijk van wel, 45% is het hier een beetje mee eens en 26% geeft aan hier geen mening over te hebben. Ook is ouders voorgelegd om een nieuwe manier van rapporteren in te voeren waarin ouders duidelijk worden geïnformeerd. 16% is het daar een beetje mee eens, 29% is het daar volledig mee oneens, 19% een beetje oneens en 36% geeft aan geen mening te hebben. Op het voorstel dat er een nieuwe manier van rapporteren wordt ingevoerd om leerlingen duidelijk te informeren is 6% van de respondenten het volledig eens, 23% is het hier iets minder mee eens, van 29% hoeft het helemaal niet, 16% is het iets minder eens met het voorstel en 26% geeft aan geen mening te hebben (fig. 4.2.5b).

Figuur 4.2.5b. ***Er moet een nieuwe manier van rapporteren komen waarin de elementen uit het kinderrapport en het ouder rapport samengevoegd worden en waarin leerlingen duidelijk worden geïnformeerd.***

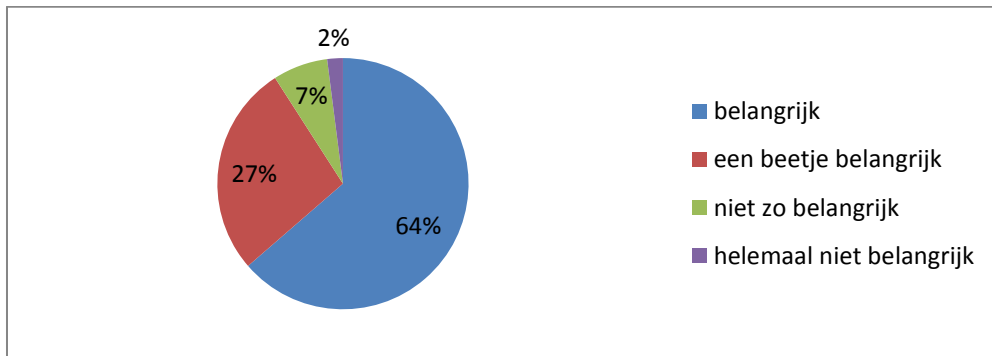
Op de stelling dat leerlingen aanschuiven bij rapportbesprekingen zijn de meningen tevens zeer verdeeld. 10% is het hier volledig mee eens, 16% een beetje, 26% is het er niet zo mee eens en van 19% hoeft dat helemaal niet. 29% geeft aan geen mening te hebben.

4.3 Vragenlijst leerlingen

De vragenlijsten voor de leerlingen zijn uitgezet onder 85 eindgroep-leerlingen, waarvan 81 leerlingen de vragenlijst hebben ingevuld. De stellingen kunnen beoordeeld worden door aan te geven wat men belangrijk vindt. De vragen zijn anders ingedeeld dan de vragen voor professionals en ouders. De leerlingen kregen meer ruimte om hun mening te geven, doordat er meer variatie is in antwoorden die aangekruist kunnen worden.

4.3.1 Ontwikkelingsperspectief

Uit een voorgesprek met een aantal leerlingen blijkt dat zij niet goed op de hoogte is van het begrip ontwikkelingsperspectief. Daarom is ervoor gekozen het begrip achterwege te laten en de vragen toe te spitsen op het niveau waarin de leerlingen werken. 64% van de respondenten vindt het belangrijk om te weten op welk niveau ze les krijgen. 27% vindt het een beetje belangrijk (fig. 4.3.1).

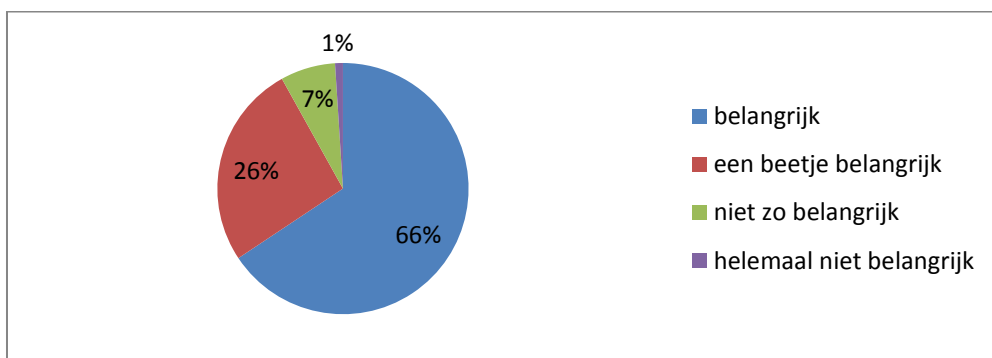

Figuur 4.3.1. *Vind je het belangrijk om te weten op welk niveau je les krijgt?*

4.3.2 Communicatie school en ouders.

Uit de volgende vragen wordt de leerlingen gevraagd wat zij vinden van de communicatie tussen school en hun ouders.

Op de vraag of leerlingen het belangrijk vinden dat hun ouders weten op welk niveau ze werken, geeft 68% aan dat heel belangrijk te vinden. 22% geeft aan dat iets minder belangrijk te vinden. Of leerlingen het belangrijk vinden dat hun ouders regelmatig met hun juf of meester praat, geeft 27% dat belangrijk te vinden, 45% geeft aan dat minder belangrijk te vinden. Leerlingen geven echter aan het wel belangrijk te vinden dat hun ouders weten wat hun mogelijkheden zijn. Maar liefst 66% vindt dat belangrijk (fig. 4.3.2)

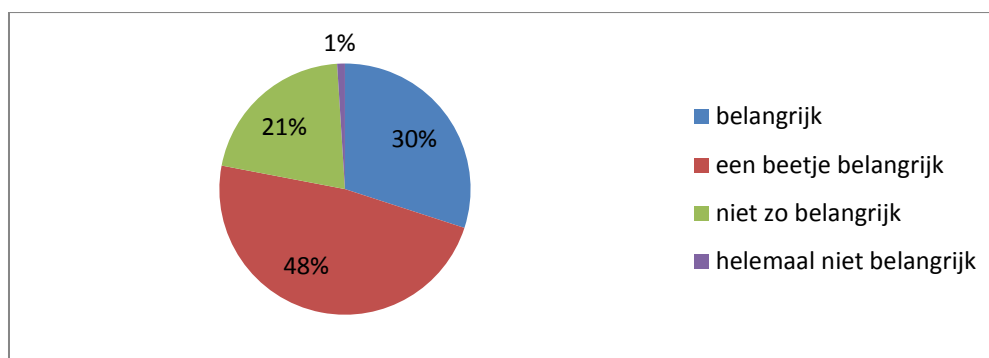

Figuur 4.3.2. *Vind je het belangrijk dat je ouders weten waar je goed in bent en wat je nog moeilijk vindt?*

4.3.3 Communicatie school en leerling.

Het begrip communicatie is minder bekend bij leerlingen, bleek uit het voorgesprek. Er is gekozen voor het begrip 'praten'. 48% van de respondenten geeft aan het belangrijk te vinden om met de meester of juf te praten over wat hun mogelijkheden en uitdagingen. 35% vindt dit een beetje belangrijk en 17% vindt dat niet zo belangrijk. Op de vraag of ze het belangrijk vinden om samen met

hun ouders én de meester of juf over hun werk te praten, geeft 30% van de respondenten aan dit belangrijk te vinden. 48% vindt dit een beetje belangrijk (fig. 4.3.3a)

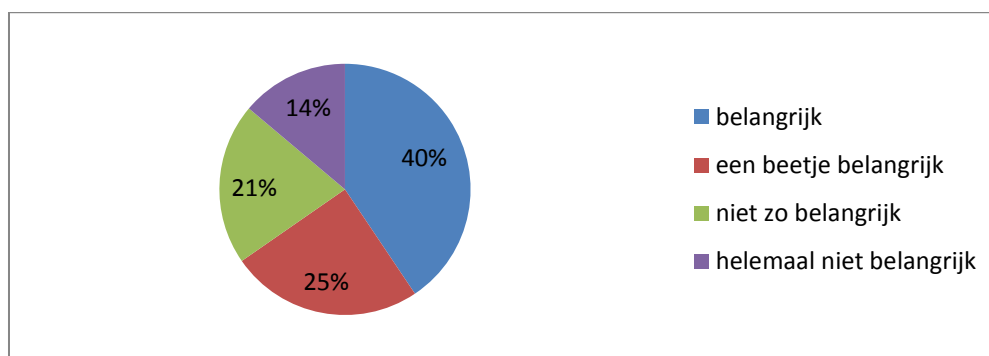
Figuur 4.3.3a. **Vind je het belangrijk dat je samen met je ouders en je meester of juf kunt praten over je werk?**

Of leerlingen het belangrijk vinden om te weten naar welke school voor voortgezet onderwijs ze straks gaan, geeft 78% een bevestigend antwoord. 19% is voorzichtiger en vindt dit een beetje belangrijk. 2% geeft aan dit niet zo belangrijk te vinden en 1% vindt dit helemaal niet belangrijk.

4.3.4 Rapportage

Tijdens het voorgesprek bleken de leerlingen uitgesproken ideeën te hebben over de kinderrapporten en ouderrapporten. Het is kinderrapport is ooit opgesteld om leerlingen te motiveren, het ouderrapport is om de leervorderingen inzichtelijk te maken. Leerlingen is gevraagd hun mening te geven over de rapportage op de Súdwester.

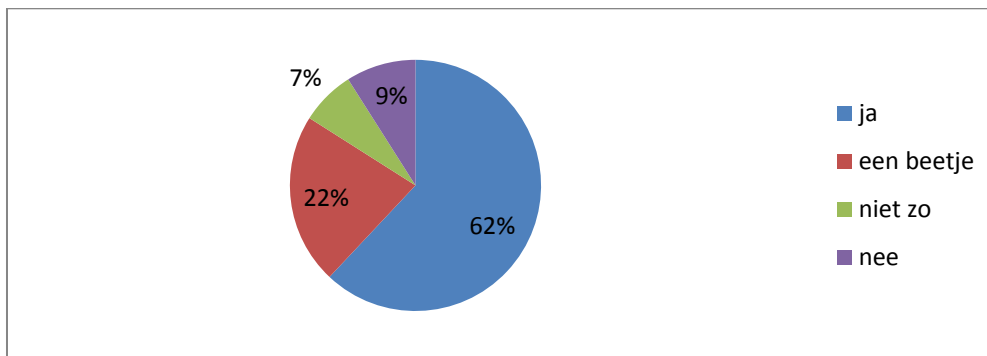
Of het kinderrapport alleen bedoeld is voor kinderen, zegt 32% het volledig eens te zijn met deze stelling. 66% is iets voorzichtiger en geeft aan dat het rapport een beetje bedoeld is voor kinderen. Volgens 67% van de respondenten staat er wel duidelijk in wat hun mogelijkheden en uitdagingen zijn. Over het ouderrapport zijn de leerlingen stelliger als het gaat om het in kaart brengen van de mogelijkheden van leerlingen. 73% vindt dat er in het ouderrapport duidelijk staat wat de mogelijkheden en uitdagingen van de leerlingen zijn. Over de communicatie rondom het rapport geeft 40% van de respondenten aan dat het belangrijk is om het rapport met de ouders op school te bespreken. 25% vindt dat minder belangrijk en 14% vindt dat helemaal niet belangrijk. 21% geeft aan geen mening te hebben (fig. 4.3.4).

Figuur 4.3.4. **Vind je het belangrijk om samen met je ouders je rapport op school te bespreken?**

4.3.5 Verbeterpunten

Leerlingen is tevens gevraagd een mening te geven over verbeterpunten. Zo vindt 19% van de respondenten het belangrijk dat er in de groep vaker gepraat moet worden over wat kinderen wel en wat ze niet goed kunnen. 45% vindt dat een beetje belangrijk. 26% geeft aan hier geen mening over te hebben en 10% vindt niet dat er vaker gepraat moet worden in de groep over de mogelijkheden en uitdagingen. Over de rapportage geeft een groot deel van de leerlingen aan dat ze het fijn zouden vinden als er een nieuw rapport werd ontwikkeld dat elementen bevat van zowel het kinderrapport als het ouderrapport. 62% ziet graag een nieuw rapport dat voor de leerling en voor de ouders bedoeld is. 22% vindt dat een beetje belangrijk. 7% vindt dat niet zo belangrijk en voor 9% hoeft dat helemaal niet (fig. 4.3.5)

Figuur 4.3.5. *Zou je het fijn vinden als er een nieuw rapport komt waar het kinderrapport en het ouderrapport in zitten en dat voor jou en je ouders samen is bedoeld?*

4.4 Samenvatting resultaten

Uit de resultaten komt naar voren dat professionals van mening zijn dat het OPP niet altijd goed gecommuniceerd wordt met ouders. Ouders zijn echter van mening duidelijk op de hoogte te zijn van het OPP waarin hun leerling gevolgd wordt. Leerlingen geven aan dat ze het belangrijk vinden om te weten op welk niveau ze les krijgen. Over de communicatie tussen school en ouders geven professionals aan dat ze ouderbetrokkenheid nuttig is, maar dat de Súdwester de ouders nauwelijks betrekt bij het leerproces van de leerlingen. Een groot deel van de ouders geven in de enquête echter aan van mening te zijn dat ze wel worden betrokken bij het leerproces. Daarentegen blijkt uit opmerkingen die respondenten hebben kunnen plaatsen dat er kanttekeningen geplaatst worden bij de communicatie tussen de Súdwester en ouders. Twee respondenten hebben aangegeven nauwelijks geïnformeerd te zijn over het OPP waarin hun kind gevolgd is. Leerlingen geven aan het belangrijk te vinden dat hun ouders worden betrokken bij hun leerproces. Over de communicatie tussen school en leerling over het leerproces geven professionals aan het belangrijk te vinden dat leerkrachten praten met leerlingen over het leerproces. Ouders geven tevens aan dit belangrijk te vinden. Professionals zijn van mening dat deze gesprekken nog niet vaak plaats vinden en ouders geven aan daar weinig zicht op te hebben. Leerlingen vinden het belangrijk om met de leerkracht te praten over hun leerproces en geven aan het ook belangrijk te vinden om samen met hun ouders met de leerkracht te praten. Wat de rapportage betreft zijn professionals van mening dat het kinderrapport zowel ouders als leerlingen weinig inzicht biedt over de mogelijkheden en uitdagingen van leerlingen. Ouders zijn het daarmee eens, maar in iets mindere mate. Leerlingen geven aan dat

het kinderrapport een beetje inzicht biedt in de ontwikkeling. Ouders geven aan dat het ouderrapport wel inzicht biedt in de ontwikkeling van de leerling. Professionals zijn hier verdeeld over. Zij geven echter wel aan dat OPP niet duidelijk zichtbaar is in de ouderrapportage en tevens weinig aan bod komt tijdens rapportgesprekken. Ouders geven echter aan dat het OPP wel ter sprake komt. Leerlingen geven aan dat het ouderrapport ouders inzicht biedt in de ontwikkeling, maar zien liever een rapport dat voor zowel ouders als leerlingen bedoeld is. Verbeteringen worden aangegeven op het gebied van communiceren met leerlingen, zowel door professionals, ouders en leerlingen. Professionals en leerlingen zien kansen in een nieuwe manier van rapporteren, ouders vinden de huidige manier van rapporteren over het algemeen goed. Uit het interview dat met leerlingen gehouden is over de rapportage en het bijwonen van de oudergesprekken blijkt dat leerlingen vinden dat in het ouderrapport vaak moeilijke woorden staan. Ook zouden zij graag metingen zien in de vorm van cijfers. Leerlingen merkten op 'dat je dan beter weet hoe goed je ergens in bent'. Het bijwonen van oudergesprekken lijkt hen een goede zaak maar, 'dan moeten ze niet van die moeilijke woorden gebruiken'. Leerlingen zien graag een nieuw rapport waarin ze zelf kunnen laten zien wat ze gedaan hebben, hoe ze daarop gescoord hebben en waar ze nog aan willen werken. Of in het nieuwe rapport moet staan op welk niveau ze werken, geven een aantal leerlingen aan dat ze dat wel graag zien, in tegenstelling tot een aantal leerlingen dat vindt dat er geen niveau vermeld hoeft te worden in het nieuwe rapport.

Hoofdstuk 5. Conclusies en aanbevelingen.

In dit hoofdstuk worden aan de hand van de opbrengsten van het praktijkonderzoek en de bestudeerde literatuur de conclusies van dit praktijkonderzoek besproken. In paragraaf 5.1 worden de conclusies besproken. In paragraaf 5.2 worden aan de hand van de conclusies een aantal aanbevelingen gedaan met betrekking tot het communiceren tussen school, ouders en leerling.

5.1 Conclusies

In dit praktijkonderzoek wordt de vraag beantwoord op welke wijze de communicatie rond de ontwikkeling van de leerling op SBO de Súdwester inzicht kan bieden aan ouders en leerling, om duidelijkheid te geven over het OPP en de daarbij behorende leerlijnen. Zodat er gestreefd kan worden naar overeenstemming tussen school, ouders en leerling. In het schooljaar 2013-2014 wordt op de Súdwester een nieuw leerlingvolgsysteem ingevoerd en daarop aansluitend wordt het invoeren van handelingsgericht werken opnieuw opgepakt na een pauze van twee jaar. Volgens de HGW-cyclus (Pameijer, 2011) wordt uitgegaan van de driehoek school-ouders-kind. Een belangrijk onderdeel van het leerlingvolgsysteem en de HGW-cyclus is het vaststellen van een ontwikkelingsperspectief (OPP), zodat het juiste onderwijsaanbod en de (ortho-) pedagogische aanpak bepaald kan worden (Clijsen et al., 2009). Uit de praktijkopbrengsten blijkt dat professionals vinden dat het vaststellen van een OPP belangrijk is om leerlingen goed te volgen in hun ontwikkeling. Een grote groep twijfelt echter of de lesstof aansluit bij het vastgestelde OPP. Volgens de professionals is dat momenteel op de Súdwester nog niet helemaal het geval. Louwe (2011) stelt dat het lastig is om vroeg een OPP vast te stellen, omdat er een voorspelling voor de toekomst gedaan wordt. Ook professionals geven aan dat een OPP goed bewaakt moet worden en op tijd moet worden bijgesteld. Een reden hiervoor kan zijn dat er vaak in de eindgroepen pas een perspectiefwijziging plaatsvindt, die volgens de professionals eerder plaats had kunnen vinden en waar vervolgens niet goed over gecommuniceerd is met ouders. Binnen een OPP wordt immers niet alleen naar het uitstroomniveau voor voortgezet onderwijs gekeken, maar ook naar de leerrendementsverwachting (Clijsen et al., 2009). Juist door de relatie tussen leerrendement, intelligentie en schoolsucces kan een OPP altijd veranderen (Pameijer, 2011). Ouders geven aan dat ze het belang wel inzien van het vaststellen van een OPP en ook weten in welk OPP hun kind gevolgd wordt, maar dat er niet altijd helder gecommuniceerd wordt over de bijbehorende leerlijnen en lesstof. Het communiceren hierover met ouders, maar ook leerlingen zelf, past binnen het kader van handelingsgericht werken (Clijsen et al., 2009, Louwe, 2013 en Pameijer, 2011). Leerlingen geven aan dat ze niet altijd weten op welk niveau ze werken en uit een voorgesprek over ontwikkelingsperspectieven blijkt dat men niet weet wat een OPP is. Leerlingen geven wel aan het belangrijk te vinden om te weten in welk niveau ze werken. Opvallend is dat de leerlingen die niet willen weten in welk OPP ze gevolgd worden, een PRO perspectief hebben. Een reden daarvoor kan zijn dat er toch een bepaalde faalangst hier ten grondslag aan ligt. Wat betreft de communicatie tussen school, ouders en leerlingen, geven professionals aan huiverig te zijn als het gaat om het communiceren van het OPP met ouders. Zij geven aan het belang van het bespreken van het OPP met ouders wel in te zien, maar het nog niet daadwerkelijk toe te passen. Clijsen et al. (2009) geven echter aan dat door het vaststellen van een OPP er betere mogelijkheden ontstaan om met ouders te communiceren en af te stemmen over de mogelijkheden van de leerling en over wat de school wil bereiken. Uit de praktijkopbrengsten blijkt dat professionals verschillend denken over het informeren van ouders over leerlijnen en lesstof. Het lijkt erop dat dit sterk leerkrachtafhankelijk is.

Professionals geven aan ouderbetrokkenheid nuttig te vinden, maar geven aan dat de Súdwesteasters ouders (nog) niet veel betreft bij het leerproces. Volgens Smit, Sluiter & Driessen (2006) werken goede contacten tussen school, ouders en leerling door in de kwaliteit van een school en komen de leerprestaties ten goede. Professionals geven aan op het gebied van communiceren met ouders nog wel een stap te willen maken. Naar verwachtingen van ouders omtrent de ontwikkeling van hun kind wordt volgens de professionals nog niet gevraagd door de leerkrachten. Volgens Clijnen et al. (2009) zal er tijdens oudergesprekken *met* ouders gesproken moeten worden in plaats van *tegen* ouders. Ouders zijn gemiddeld positief over de oudergesprekken en vinden dat deze vaak genoeg plaatsvinden. Uit opmerkingen van de respondenten blijkt dat veel ouders een persoonlijk verhaal hebben bij de communicatie met school. Deze blijkt zeer leerkrachtafhankelijk te zijn en het lijkt erop dat kritiek van ouders veelal samenhangt met een duidelijke communicatie. Het betrekken van ouders bij het leerproces van hun kind wordt partnerschap genoemd, dat als doel heeft het leren, de motivatie en de ontwikkeling van leerlingen te bevorderen (Davies & Johnson, 1996). Opvallend is dat ook leerlingen het belangrijk vinden dat hun ouders worden betrokken bij het leerproces. Als het gaat om communicatie met leerlingen over het eigen leerproces, zijn de meeste professionals het erover eens dat er meer gesproken moet worden met leerlingen onderling en individueel om het leerproces, talenten en uitdagingen te bespreken. Dit komt overeen met wat Clijnen et al. (2009) stelt; er wordt in het SBO vaak *over* de leerling gesproken en nauwelijks *met* de leerling. Professionals zijn dan ook terughoudend als ze aan moeten geven of leerlingen zich bewust zijn van het OPP waarin ze gevolgd worden. Het geven van feedback op het werk van leerlingen kan er toe bijdragen dat de leerling inzicht krijgt in het eigen leerproces en zelfs het eigen werk kan leren beoordelen (Wragg, 2001). Of ouders denken dat leerlingen zich bewust zijn van het OPP waarin ze gevolgd worden zijn de meningen verdeeld. Een aantal ouders geeft aan dat leerlingen dit wel weten, een aantal ouders geeft aan dat leerlingen dat niet weten. Ouders geven wel aan dat er meer met leerlingen gesproken moet worden over talenten en uitdagingen en dat leerlingen meer betrokken moeten worden bij het eigen leerproces. Leerlingen geven aan het belangrijk te vinden om met de groepsleerkracht te praten over de eigen mogelijkheden. Dit zou vorm kunnen krijgen in zogenoemde leerling- leraar-gesprekken, welke kunnen bijdragen aan het zelf beoordelen van de leerling op het eigen leerproces (Clijnen et al., 2009). Wat betreft de rapportage zijn de professionals van mening dat beide rapporten, zowel het kinderrapport als het ouderrapport, ouders en leerlingen niet duidelijk genoeg informeren over het OPP en de mogelijkheden en uitdagingen van de leerling. Volgens Cöp (2011) moeten scores een betrouwbare basis voor rapporten zijn, maar stelt de auteur dat cijfers pas hun waarde krijgen door een goede onderbouwing. Communicatie rond het rapport is duidelijk een meerwaarde op het rapport zelf. Professionals zien zelf graag een nieuw rapport dat bedoeld is voor zowel ouders als leerlingen en waar elementen van beide rapporten in samenkomen. Ook geven professionals aan dat er meer aandacht moet komen voor het OPP. Ouders zijn tevreden over de rapportage. Zij zien het kinderrapport als een rapport dat belangrijk is voor de motivatie en volgens hen informeert het ouderrapport duidelijk over de leervorderingen van de leerling. Ouders geven echter aan dat zij geen behoefte hebben aan een nieuw rapport. Leerlingen geven aan dat kinderrapporten wel inzicht geven over de mogelijkheden van de leerlingen, maar geven aan dat het ouderrapport dat ook geeft. Volgens leerlingen is een nieuw rapport, dat zowel voor ouders als leerlingen bedoeld is, wenselijk. Om leerling participatie een rol te geven, wordt steeds meer het portfolio ingevoerd, waarin niet alleen de schoolse vaardigheden aan bod komen, maar ook de sociale competenties, gedrag en werkhouding (Clijnen et al., 2009). Het portfolio kan hierdoor juist in het SBO van invloed zijn (Dollevoet, van Stralen & Top, 2000). Leerlingen geven tevens aan het

belangrijk te vinden om het rapport samen met ouders op school te bespreken, net als het prognose- en/of eindverslag. Verbeterpunten zijn er volgens de professionals o.a. op het gebied van communiceren met ouders rond het OPP en de ontwikkeling van leerlingen. Volgens Hijlkema & Droop (2010) zullen leerkrachten geschoold moeten worden in het communiceren met ouders en leggen daarmee een basis voor educatief partnerschap. Professionals zien ook verbeterpunten rond het communiceren met leerlingen in de groep over de eigen mogelijkheden zoals talenten en uitdagingen. Door goede persoonlijke feedback te geven zullen leerlingen zich gehoord en gewaardeerd voelen en is er sprake van sociale betrokkenheid en actieve participatie (Meusen-Brinkman & Joosten-ten Brinke, 2010). Tevens wordt het invoeren van een nieuw rapport genoemd als verbeterpunt. Een groot aantal professionals geeft aan dat leerlingen moeten kunnen aanschuiven bij rapportgesprekken, daarentegen blijkt uit opmerkingen van de respondenten dat er wel gelegenheid moet blijven voor ouders om alleen met de leerkracht te praten. Ouders geven als verbeterpunten aan dat er meer aandacht moet komen voor het communiceren met ouders rond het volgen en bijstellen van het OPP en het communiceren met leerlingen over het eigen leerproces. Ouders van leerlingen in het SBO hebben doorgaans minder contact met het onderwijzend personeel dan ouders van leerlingen in het regulier basisonderwijs (Clijsen et al., 2009). Verbeterpunten volgens de leerlingen liggen met name op het vlak van de rapportage. Dit komt ook duidelijk naar voren in het interview. Maar liefst 84% vindt dat er een nieuw rapport moet komen. Uit opmerkingen van de respondenten en uit het interview blijkt dat leerlingen graag willen aanschuiven bij gesprekken, maar dat er dan begrijpelijke taal gesproken moet worden.

5.2 Aanbevelingen.

Het praktijkonderzoek naar de communicatie rond het leerproces van leerlingen in het SBO resulteert in een aantal aanbevelingen voor het team van SBO de Súdwester.

1. *Het OPP wordt vaker en meer gecommuniceerd met leerlingen zelf.*
2. *Het OPP wordt vaker en meer gecommuniceerd met ouders tijdens oudergesprekken, waarbij duidelijk is dat een OPP bijgesteld kan worden mits de voorwaarden duidelijk uitgelegd worden.*
3. *Er wordt meer inzicht gegeven in toets gegevens en de resultaten uit het LVS. Onderwijsbehoeften worden daarbij steeds in kaart gebracht.*
4. *Er wordt helder gecommuniceerd met ouders door ouders naar hun verwachtingen te vragen ten aanzien van de ontwikkeling van hun kind.*
5. *Er wordt in de klassen meer gesproken over talenten en uitdagingen van de leerlingen. Belangrijk daarbij is dat de leerkracht de juiste gespreksvorm hanteert en tevens ondersteunende en mondelinge feedback geeft.*
6. *Tijdens een aantal oudergesprekken krijgt de leerling de gelegenheid om aan te schuiven bij het gesprek om mee te praten over de eigen leervorderingen.*
7. *In de rapportage komen de beoordelingen van de methode-gebonden en methode-ongebonden toetsing aan bod. De leerkracht heeft kennis van dit rapport en kan hierover helder communiceren.*
8. *Er wordt nagedacht over een nieuw rapport waarin elementen van het kinderrapport (het persoonlijke verhaal gericht aan de leerling) en elementen van het ouderrapport*

(beoordelingen per vakgebied) in samenkomen en waar de scores gerelateerd worden aan de mogelijkheden van de leerlingen en het OPP waarin de leerling gevolgd wordt.

9. *Er wordt nagedacht over de vorm van een portfolio, aangezien deze op eigen wijze en naar eigen inzicht ingericht kan worden.*

5.3 Discussie

In de discussie wordt ingegaan op de enquêtes die verspreid zijn onder de professionals van de Súdwester, de ouders van de leerlingen van de eindgroepen en de eindgroep leerlingen zelf..

De professionals die gevraagd zijn mee te werken aan de enquête zijn onder andere een aantal leerkrachten van de eindgroepen en een aantal leerkrachten van groep 7. Opvallend is dat de leerkrachten van groep 7 de vragen over leerling betrokkenheid en rapportage anders beoordeeld hebben dan de leerkrachten van de eindgroepen en de intern begeleiders. Deze laatste groep gaf duidelijk aan dat er meer gewerkt moet worden aan leerling betrokkenheid en vernieuwing van de rapportage dan de groep leerkrachten uit groep 7. Een oorzaak hiervoor kan liggen in het feit dat eindgroep leerkrachten volop in het schoolverlaterstraject zitten en hierdoor meer communiceren met de leerlingen zelf over het vervolgonderwijs.

De ouders die gevraagd zijn mee te werken aan de enquête hebben een verschillend beeld laten zien. De betrokkenheid van de ouders bleek groot, de tevredenheid over het algemeen ook, maar een kleine groep ouders liet middels de beoordelingen en de opmerkingen die geplaatst konden worden, weten dat zij minder goede ervaringen hadden met de communicatie tussen school en ouders over het OPP, leerproces en schooladvies. Ook bleek de communicatie in dezen leerkrachtafhankelijk te zijn, bleek uit de opmerkingen. Hierdoor geven de ouders die meegewerkt hebben aan de enquête een divers beeld, wat ook zichtbaar is in de grafieken. De verscheidenheid in keuze van beoordelingen is groot. Het kan zijn dat wanneer de keuze mogelijkheid minder groot was, ouders de enquête anders hadden ingevuld. Nu is er veel gekozen voor de beoordeling 'geen mening'.

De leerlingen die gevraagd zijn mee te werken aan de enquête hebben laten zien dat zij heel goed kunnen oordelen over de communicatie tussen school, ouders en leerlingen. Opvallend is wel dat leerlingen met VMBO perspectief anders oordelen over de communicatie rondom het leerproces dan leerlingen met een PRO perspectief. Leerlingen met een PRO perspectief lieten weten het lastig te vinden om te praten over het niveau waarin ze gevolgd worden. Het kan zijn dat deze leerlingen een minder goed gevoel hebben bij hun mogelijkheden en kan hier sprake zijn van een bepaalde faalangst. Hier lijkt het geleidelijk invoeren van het betrekken bij het leerproces op zijn plaats, om door middel van ondersteunende en mondelinge feedback leerlingen te begeleiden (Wragg, 2001).

5.4 Suggesties voor verdere studie

De punten van discussie kunnen een mogelijkheid bieden voor verdere praktijkonderzoek.

Wat betreft de leerkrachten zijn nu alleen de leerkrachten uit de bovenbouw ondervraagd. Het blijkt dat leerkrachten van groep 7 een iets andere mening hebben dan leerkrachten van groep 8 en 9. Om de mening te meten van leerkrachten in het algemeen over leerling betrokkenheid kan het interessant zijn om alle leerkrachten van de Súdwester te bevragen over het onderwerp

communiceren rond het leerproces van leerlingen. Hetzelfde geldt voor de rapportage. Een enquête verspreiden onder alle leerkrachten over de rapportage kan een interessante uitkomst geven, omdat leerkrachten uit de onderbouw een heel andere beleving van rapportage kunnen hebben. Wat betreft de ouders is het goed om nog eens specifiek naar ouderbetrokkenheid te kijken door een enquête te verspreiden die minder ruimte geeft in beoordelingskeuzes maar meer ruimte geeft voor verbeterpunten en argumentatie daarover. Dit kan ook in de vorm van een informatieve ouderavond, zodat er mondeling gecommuniceerd kan worden. Wat de leerlingen betreft kan het goed zijn om de mate van leerling participatie aan te passen aan de onderwijs – en ondersteuningsbehoefte van leerlingen. Niet elke leerling blijkt te zitten wachten op leerkracht-leerling gesprekken. Kijkend naar de leerling zelf, dient autonomie, competentie en relatie de basis te vormen voor leerling participatie.

Literatuurlijst.

Adema, E., de Haan, M. & van Meegen, L. (2007). TOM en het volgen van leerlingen. *Stand van zaken (digitale) portfolio's*. Download van www.teamonderwijsopmaat.nl. Geraadpleegd op 3 april 2013.

Clijsen, A., Pieterse, E., Spaans, G. & Visser, J. (2009). Werken vanuit een ontwikkelingsperspectief in het speciaal basisonderwijs. Naar een gezamenlijk kader. Notitie vanuit de PO-raad. Download 31 maart 2013 van <http://schoolaanzet.eu>.

Cöp, J. (2011) Verantwoord toetsen en rapporteren. Download 3 april 2013 van <http://trendsinbeeld.blogspot.nl/2012/03/verantwoord-toetsen-en-rapporteren.html>

Davies, D. & Johnson, V. (Eds.) (1996). Crossing boundaries with action research: *A multinational study of school-family-community collaboration*. International Journal of Educational Research, 25 (1), 75 – 105.

Desforges, C. & Abouchaar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: *A literature review*. London: Department for Education and Skills.

Dollevoet, T., Stralen van, G. & Top, van den H. (red) (2000). Op eigen kracht? *Afhankelijkheid en speciale onderwijszorg*. Garant Antwerpen – Apeldoorn.

Driessen – van Gent, Y. (2011) Vergroten van Actieve Participatie en Sociale Betrokkenheid bij leerlingen in het SBO. *Nieuw Meesterschap* jaargang 1, nr. 4, juni - juli – augustus, 20-24.

Harinck, F. (2011). Basisprincipes praktijkonderzoek. Apeldoorn: Garant uitgevers.

Hijlkema, B. & Droop, M. (2010) Rapportgesprekken in de kleurrijke basisschool. *Een onderzoek naar leerkrachtgedrag tijdens rapportgesprekken*. Tijdschrift voor lerarenopleiders (velon/velov) 31(2) 2010, 43 – 49.

Lagerweij, N. & Lagerweij – Voogt, J. (2004). Anders kijken. De dynamiek van een eeuw onderwijsverandering. Garant Antwerpen – Apeldoorn.

Louwe, J. (2013). Werken vanuit een ontwikkelingsperspectief in het primair onderwijs: een zoektocht door het drijfzand. Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 52, 591-602.

Meusen- Brinkman, K. & Joosten- ten Brinke, D. (2010). Peer assessment in het basisonderwijs. *Het effect van peer assessment op het geven van een spreekbeurt*. Examens: september 2010, nr. 3. (www.e-xamens.nl).

Pameijer, N. (2011). Waarom een ontwikkelingsperspectief meer is dan IQ en leerrendement. Orthopedagogiek: onderzoek en praktijk, 50 (10), 461-472.

Senge, P.M., Cambron-McCabe, N., Lucas, T., Smith, B., Dutton, J. & Kleiner, A. (2000) Schools that learn. *A Fifth Discipline Fieldbook for Educators, Parents, and Everyone Who Cares About Education*. New York: Doubleday Dell Publishing Groep, Inc. Nederlandse vert. (2001). Lerende scholen. Schiedam: Scriptum.

Sluijsmans, D., Brand- Gruwel, S., Van Merriënboer, J. & Bastiaens, T. (2003). The training of peer assessment skills to promote the development of reflection skills in teacher education. *Studies in Educational Evaluation*, 29, 23-42.

Smit, F., Driessen, G., & Doesborgh, J. (2002). *Ouders en educatieve voorzieningen*. Nijmegen: ITS

Smit, F., Sluiter, R., & Driessen, G. (2006). *Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief*. Nijmegen: ITS.

Wragg, T. (2000). *Assessment and learning in the primary school*.

Bijlage 1.

Leerkrachten vragenlijst

Deze vragenlijst is opgesteld voor een onderzoek om de communicatie te verbeteren tussen school, ouders en leerling over het de ontwikkeling van de leerling met betrekking tot uitstroom naar het vervolgonderwijs. Met deze vragenlijst wordt naar jouw mening gevraagd. De resultaten zullen worden gebruikt om binnen de Súdwesteer aanbevelingen te doen. Je naam wordt gevraagd om het aantal deelnemers te kunnen turven en te kunnen beoordelen of alle bouwen worden vertegenwoordigd.

De vragenlijst is opgebouwd uit 7 vragen met elk een aantal stellingen. Je kunt in de vakjes ernaast aangeven of je het met de stelling eens bent, een beetje eens, oneens of helemaal oneens.

Onder elke vraag is nog ruimte om opmerkingen te plaatsen.

Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer vijf tot tien minuten

Naam *

Groep *

1. Ontwikkelingsperspectief

Wat vind je van het ontwikkelingsperspectief (OPP) waarmee op het SBO gewerkt wordt?

1a. Door een ontwikkelingsperspectief vast te stellen worden leerlingen goed gevolgd in hun ontwikkeling. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

1b. Door een ontwikkelingsperspectief vast te stellen sluit de lesstof goed aan bij de mogelijkheden van de leerling. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

1c. Door een ontwikkelingsperspectief vast te stellen is het duidelijk naar ouders toe uit te leggen op welk niveau hun kind les krijgt *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

1d. Door een ontwikkelingsperspectief vast te stellen is het duidelijk naar leerlingen uit te leggen op welk niveau zij les volgen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien je een opmerking hebt over één van de bovenstaande stellingen dan kan dat hier.

2. Communicatie school - ouder

Wat vindt u van deze huidige manier van communiceren over de ontwikkeling van leerlingen tussen school en ouders?

2a. Ouderbetrokkenheid is nuttig, het heeft een positieve invloed op de relatie tussen school, ouders en leerling. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2b. De Súdwester betreft ouders bij het leerproces. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2c. Ouders voelen zich hierdoor medeverantwoordelijk voor de ontwikkeling van hun kind. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2d. Er zijn genoeg momenten gepland in een schooljaar waarop de mogelijkheid bestaat om met ouders te praten over de leervorderingen van hun kind. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2e. Wij weten als ouders in welk ontwikkelingsperspectief ons kind gevolgd wordt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2e. Tijdens gesprekken met ouders wordt nagegaan wat voor verwachtingen zij hebben ten aanzien van de toekomst van hun kind. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2f. Wij weten als ouders welk uitstroomniveau daaraan gekoppeld is. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2f. Ouders worden voldoende geïnformeerd over de leerlijnen en de bijbehorende lesstof. Zij weten het hele schooljaar door waar hun kind op school aan werkt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2g. Tijdens rapportbesprekingen komt het ontwikkelingsperspectief altijd even ter sprake. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2g. Tijdens oudergesprekken komt het ontwikkelingsperspectief ter sprake, zodat ouders weten in welk perspectief hun kind gevolgd wordt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2h. Als ouders worden wij voldoende geïnformeerd over de leerlijnen en de bijbehorende lesstof. Wij weten het hele schooljaar door waar ons kind op school aan werkt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2h. Er moeten vaker momenten georganiseerd worden waarop ouders met de groepsleerkracht kunnen praten over de leervorderingen van hun kind. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2i. Er moeten vaker momenten georganiseerd worden waarop ouders met de groepsleerkracht kunnen praten over de leervorderingen van hun kind. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2i. Ouders moeten meer betrokken worden bij het leerproces van hun kind op school. *

Eens	()	()	()	()	()	Oneens
------	-----	-----	-----	-----	-----	--------

Indien je een opmerking hebt over de bovenstaande stellingen kun je die hier plaatsen

Wat vind je van de huidige manier van communiceren over de ontwikkeling van leerlingen tussen school en de leerling zelf?

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens
------	-----	-----	-----	-----	-----	--------

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens
------	-----	-----	-----	-----	-----	--------

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens
------	-----	-----	-----	-----	-----	--------

Zo doen we dat! Communiceren rondom het leerproces van leerlingen in het SBO.

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3e. Leerlingen weten welk uitstroomadvies gekoppeld is aan dit ontwikkelingsperspectief.

*

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3f. Leerlingen weten wat hun talenten en hun uitdagingen zijn.

*

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3g. Leerlingen kunnen onder leiding van de leerkracht met elkaar praten over hun eigen ontwikkeling.

*

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3h. Leerlingen krijgen de mogelijkheid om samen met de leerkracht het rapport (kinderrapport en ouderrapport) te bespreken.

*

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3i. Er moet vaker in de groep gepraat worden over de talenten en uitdagingen van leerlingen.

*

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3j. Leerlingen moeten meer betrokken worden bij hun eigen leerproces. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien je een opmerking hebt over de bovenstaande stellingen kun je die hier plaatsen

4. Communicatie over uitstroom naar VO school - ouders

Wat vind je van de huidige manier van communiceren over de uitstroom van leerlingen naar het Voortgezet Onderwijs tussen school en ouders?

4a. Ouders worden duidelijk geïnformeerd over de diverse uitstroommogelijkheden en de eisen die aan dat niveau worden gesteld. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

4b. Ouders worden regelmatig geïnformeerd over de onderzoeken die plaatsvinden om tot een goed uitstroomadvies te komen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

4c. Ouders weten dat de school ernaar streeft om het uitstroomadvies aan te laten sluiten bij het ontwikkelingsperspectief. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

4d. Ouders krijgen de gelegenheid om mee te denken over het uitstroomadvies. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

4e. Ouders zijn vaak tevreden over het uitstroomadvies, zij volgen doorgaans dit advies bij aanmelding. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien je een opmerking hebt over de bovenstaande stellingen kun je die hier plaatsen

5. Communicatie over uitstroom naar VO school en leerling

Wat vind je van de huidige manier van communiceren over de uitstroom van leerlingen naar het Voortgezet Onderwijs tussen school en de leerling zelf?

5a. Tijdens de prognose en eindonderzoeken is het voor leerlingen duidelijk dat er wordt geprobeerd om het uitstroomadvies te laten aansluiten bij het ontwikkelingsperspectief. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

5b. Leerlingen worden tijdens het schooljaar waarin de prognose en/of eindonderzoeken plaatsvindt, ingelicht over de toetsing, de mogelijkheden van school verlaten of verlenging en uitstroomadvies. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

5c. Er zijn voldoende momenten waarop leerlingen worden ingelicht over het prognose en / of eindonderzoek. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

5d. Leerlingen moeten eerder ingelicht worden over het prognose en/ of eindonderzoek. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien je een opmerking hebt over de bovenstaande stellingen kun je die hier plaatsen

6. Rapportage leervorderingen (ouders)

Wat vindt u van de huidige manier van rapporteren over de leervorderingen van de leerlingen?

6a. De kinderrapporten informeren de ouders over het perspectief waarin de leerling gevolgd wordt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6b. Het kinderrapport is alleen bedoeld voor de leerlingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6c. Door het kinderrapport weten de ouders waar de talenten van hun kind liggen en waar zijn of haar uitdagingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6d. Door het kinderrapport krijgen de ouders een reëel beeld van de mogelijkheden van hun kind. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6e. In het kinderrapport worden beoordelingen op basis van methode toetsen en niet methode toetsen besproken. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6f. De ouderrapporten informeren de ouders over het perspectief waarin de leerling gevolgd wordt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6g. Het ouderrapport is alleen bedoeld voor de ouders. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6h. Door het ouderrapport weten de ouders de talenten van hun kind liggen en waar zijn of haar uitdagingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6i. Door het ouderrapport krijgen de ouders een reëel beeld van de mogelijkheden van hun kind. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6j. In het ouderrapport worden beoordelingen op basis van methode toetsen en niet methode toetsen besproken. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6k. Tijdens rapportgesprekken moet vaker het ontwikkelingsperspectief besproken worden. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6l. Het ouderrapport informeert ouders duidelijk over het leerproces van de leerling, de huidige vorm is goed. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6m. Er moet een nieuwe manier van rapporteren komen waarin de elementen uit het kinderrapport en het ouderrapport samengevoegd worden waarin ouders duidelijk worden geïnformeerd. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien je een opmerking hebt over de bovenstaande stellingen kun je die hier plaatsen

7. Rapportage leervorderingen (Leerlingen)

Wat vindt u van de huidige manier van rapporteren over de leervorderingen van de leerlingen?

7a. De kinderrapporten informeren de leerling over het perspectief waarin de leerling gevolgd wordt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7b. Door het kinderrapport weet de leerling waar zijn of haar talenten liggen en waar zijn of haar uitdagingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7c. Door het kinderrapport krijgt de leerling een reëel beeld van het eigen mogelijkheden. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7d. In het kinderrapport worden beoordelingen op basis van methode toetsen en niet methode toetsen besproken. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7e. De ouderrapporten informeren de leerling over het perspectief waarin de leerling gevolgd wordt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7f. Door het ouderrapport weet de leerling waar zijn of haar talenten liggen en waar zijn of haar uitdagingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7g. Door het ouderrapport krijgt de leerling een reëel beeld van het eigen mogelijkheden. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7h. Het kinderrapport is belangrijk voor de motivatie van leerlingen, de huidige vorm is goed. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7i. Leerlingen zouden moeten aanschuiven bij rapportbesprekingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7j. Het ouderrapport informeert leerlingen duidelijk over het leerproces van de leerling, de huidige vorm is goed. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7k. Er moet een nieuwe manier van rapporteren komen waarin de elementen uit het kinderrapport en het ouderrapport samengevoegd worden en waarin leerlingen duidelijk worden geïnformeerd *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien je een opmerking hebt over de bovenstaande stellingen kun je die hier plaatsen

▲

▼

[Verzenden]

Verzend nooit wachtwoorden via Google Formulieren.

Bijlage 2.

Oudervragenlijst

In het kader van een onderzoek dat in opdracht van school wordt uitgevoerd naar de communicatie tussen school, ouders en de leerling zelf, is deze vragenlijst opgesteld. Met name de communicatie over de ontwikkeling van de leerlingen en de betrokkenheid daarbij van hun ouders/ verzorgers en de betrokkenheid van de leerling zelf wordt onderzocht. Het doel van het onderzoek is om de communicatie te verbeteren. De resultaten zullen ter zijner tijd worden vermeld in de nieuwsbrief. Om de mening te peilen van school, ouders en de leerlingen zijn er drie vragenlijsten opgesteld. Naast de oudervragenlijst is er ook nog een leerkrachtenvragenlijst en een leerlingenvragenlijst. De vragenlijst kan anoniem worden ingevuld. Wel is het prettig om te weten in welke groep uw kind(eren) zit(ten), om er achter te kunnen komen of dat invloed heeft op de peiling. De vragenlijst is opgebouwd uit 8 vragen met elk een aantal stellingen. U kunt in de vakjes ernaast aangeven in welke mate u het met de stelling eens of oneens bent. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer tien minuten.

Naam

Naam van de invuller

Naam

Naam van de invuller

Uw kind zit in groep *

[]

1. Ontwikkelingsperspectief

Op de Súdwester worden de leerlingen gevolgd in een ontwikkelingsperspectief. Dat is het uitstroomniveau dat past bij de mogelijkheden van de leerlingen. De ontwikkelingsperspectieven; VMBO G/T, VMBO B/K, VMBO B/B en Praktijkonderwijs, zijn gekoppeld aan leerlijnen. Wat vindt u van het ontwikkelingsperspectief waarmee op het SBO gewerkt wordt?

1a. Door een ontwikkelingsperspectief vast te stellen worden leerlingen goed gevolgd in hun ontwikkeling. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

1b. Door een ontwikkelingsperspectief vast te stellen sluit de lesstof goed aan bij de mogelijkheden van de leerling. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

1c. Door een ontwikkelingsperspectief vast te stellen is het duidelijk naar ouders toe uit te leggen op welk niveau hun kind les krijgt *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

1d. Door een ontwikkelingsperspectief vast te stellen is het duidelijk naar leerlingen uit te leggen op welk niveau zij les volgen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien u een opmerking hebt over één van de bovenstaande stellingen dan kan dat hier.

2. Communicatie school - ouder

Op de Súdwestster zijn diverse momenten georganiseerd waarop u met de leerkracht kunt praten over de ontwikkeling van uw kind, zoals rapportbesprekingen, prognosegesprekken en de eindgesprekken. Wat vindt u van deze huidige manier van communiceren over de ontwikkeling van leerlingen tussen school en ouders?

2a. Er worden vaak genoeg momenten georganiseerd waarop de mogelijkheid bestaat om als ouders met de groepsleerkracht te praten over de leervorderingen van ons kind. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2b. Tijdens deze momenten is er voldoende tijd beschikbaar om te praten. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2c. Als ouders bezoeken wij de rapportbesprekingen zoveel mogelijk *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2d. Als ouders bezoeken wij de informatieavonden zoveel mogelijk. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2e. Wij weten als ouders in welk ontwikkelingsperspectief ons kind gevolgd wordt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2f. Wij weten als ouders welk uitstroomniveau daaraan gekoppeld is. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2g. Tijdens rapportbesprekingen komt het ontwikkelingsperspectief altijd even ter sprake. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2h. Als ouders worden wij voldoende geïnformeerd over de leerlijnen en de bijbehorende lesstof. Wij weten het hele schooljaar door waar ons kind op school aan werkt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2i. Er moeten vaker momenten georganiseerd worden waarop ouders met de groepsleerkracht kunnen praten over de leervorderingen van hun kind. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

2j. Ouders moeten meer betrokken worden bij het leerproces van hun kind op school. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien u een opmerking hebt over de bovenstaande stellingen kunt u die hier plaatsen

3. Communicatie school - leerling

Op de Súdwester volgen de leerkrachten de leerling in hun ontwikkeling. Soms wordt ook de ontwikkeling met de leerlingen zelf besproken. Wat vindt u van de huidige manier van communiceren over de ontwikkeling van leerlingen tussen school en de leerling zelf?

3a. De leerkracht last momenten in om samen met de leerlingen te praten over het leerproces *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3b. Er wordt gepraat met de leerling over wat hij of zij wel goed kan en wat hij of zij minder goed kan. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3c. Leerlingen weten in welk ontwikkelingsperspectief zij gevolgd worden. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3d. Leerlingen weten welk uitstroomadvies gekoppeld is aan dit ontwikkelingsperspectief. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3e. Leerlingen weten wat hun talenten en hun uitdagingen zijn. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3f. Leerlingen kunnen onder leiding van de leerkracht met elkaar praten over hun eigen ontwikkeling. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3g. Leerlingen krijgen de mogelijkheid om samen met de leerkracht het rapport (kinderrapport en ouderrapport) te bespreken. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3h. Er moet vaker in de groep gepraat worden over de talenten en uitdagingen van leerlingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

3i. Leerlingen moeten meer betrokken worden bij hun eigen leerproces. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien u een opmerking hebt over de bovenstaande stellingen kunt u die hier plaatsen

Communicatie over uitstroom naar VO school - ouders

Tijdens de prognosebesprekingen en eindgesprekken wordt u geïnformeerd over de uitstroommogelijkheden van uw kind naar het Voortgezet Onderwijs. Wat vindt u van de huidige manier van communiceren over de uitstroom van leerlingen naar het Voortgezet Onderwijs tussen school en ouders?

4a. Tijdens de prognose en eindgesprekken is het voor ons als ouders duidelijk dat geprobeerd is het uitstroomadvies te laten aansluiten op het ontwikkelingsperspectief. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

4b. Wij worden als ouders duidelijk geïnformeerd over de diverse uitstroommogelijkheden en de eisen die aan dat niveau worden gesteld. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

4c. Er zijn voldoende momenten waarop wij als ouders worden ingelicht over het prognose en / of eindonderzoek. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien u een opmerking hebt over de bovenstaande stellingen kunt u die hier plaatsen

5. Communicatie over uitstroom naar VO school en leerling

Leerlingen in de bovenbouw worden geïnformeerd over de prognose- en eindonderzoeken. Wat vindt u van de huidige manier van communiceren over de uitstroom van leerlingen naar het Voortgezet Onderwijs tussen school en de leerling zelf?

5a. Tijdens de prognose en eindonderzoeken is het voor leerlingen duidelijk dat er wordt geprobeerd om het uitstroomadvies te laten aansluiten bij het ontwikkelingsperspectief. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

5b. Leerlingen worden tijdens het schooljaar waarin de prognose en/of eindonderzoeken plaatsvindt, ingelicht over de toetsing, de mogelijkheden van school verlaten of verlenging en uitstroomadvies. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien u een opmerking hebt over de bovenstaande stellingen kunt u die hier plaatsen

6. Rapportage leervorderingen (ouders)

Op de Súdwester krijgen de leerlingen twee keer per jaar een kinderrapport en twee keer per jaar een ouderrapport waarin verslag wordt gedaan van de leervorderingen van uw kind. In de eindgroepen wordt de ouderrapportage vervangen door het prognose verslag en/ of het eindverslag. Wat vindt u van de huidige manier van rapporteren over de leervorderingen van de leerlingen?

6a. De kinderrapporten informeren de ouders over het perspectief waarin de leerling gevolgd wordt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6b. Het kinderrapport is alleen bedoeld voor de leerlingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6c. Door het kinderrapport weten de ouders waar de talenten van hun kind liggen en waar zijn of haar uitdagingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6d. Door het kinderrapport krijgen de ouders een reëel beeld van de mogelijkheden van hun kind. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6e. In het kinderrapport worden beoordelingen op basis van methode toetsen en niet methode toetsen besproken. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6f. De ouderrapporten informeren de ouders over het perspectief waarin de leerling gevolgd wordt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6g. Het ouderrapport is alleen bedoeld voor de ouders. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6h. Door het ouderrapport weten de ouders de talenten van hun kind liggen en waar zijn of haar uitdagingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6i. Door het ouderrapport krijgen de ouders een reëel beeld van de mogelijkheden van hun kind. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6j. In het ouderrapport worden beoordelingen op basis van methode toetsen en niet methode toetsen besproken. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6k. Tijdens rapportgesprekken moet vaker het ontwikkelingsperspectief besproken worden. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6l. Het ouderrapport informeert ouders duidelijk over het leerproces van de leerling, de huidige vorm is goed. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

6m. Er moet een nieuwe manier van rapporteren komen waarin de elementen uit het kinderrapport en het ouderrapport samengevoegd worden waarin ouders duidelijk worden geïnformeerd. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien u een opmerking hebt over de bovenstaande stellingen kunt u die hier plaatsen

7. Rapportage leervorderingen (Leerlingen)

Op de Súdwester krijgen de leerlingen twee keer per jaar een kinderrapport en twee keer per jaar een ouderrapport waarin verslag wordt gedaan van de leervorderingen van uw kind. In de eindgroepen wordt de ouderrapportage vervangen door het prognose verslag en/ of het eindverslag. Wat vindt u van de huidige manier van rapporteren over de leervorderingen van de leerlingen?

7a. De kinderrapporten informeren de leerling over het perspectief waarin de leerling gevolgd wordt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7b. Door het kinderrapport weet de leerling waar zijn of haar talenten liggen en waar zijn of haar uitdagingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7c. Door het kinderrapport krijgt de leerling een reëel beeld van het eigen mogelijkheden. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7d. In het kinderrapport worden beoordelingen op basis van methode toetsen en niet methode toetsen besproken. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7e. De ouderrapporten informeren de leerling over het perspectief waarin de leerling gevolgd wordt. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7f. Door het ouderrapport weet de leerling waar zijn of haar talenten liggen en waar zijn of haar uitdagingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7g. Door het ouderrapport krijgt de leerling een reëel beeld van het eigen mogelijkheden. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7h. Het kinderrapport is belangrijk voor de motivatie van leerlingen, de huidige vorm is goed. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7i. Leerlingen zouden moeten aanschuiven bij rapportbesprekingen. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7j. Het ouderrapport informeert leerlingen duidelijk over het leerproces van de leerling, de huidige vorm is goed. *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

7k. Er moet een nieuwe manier van rapporteren komen waarin de elementen uit het kinderrapport en het ouderrapport samengevoegd worden en waarin leerlingen duidelijk worden geïnformeerd *

1 2 3 4 5

Eens	()	()	()	()	()	Oneens

Opmerkingen

Indien u een opmerking hebt over de bovenstaande stellingen kunt u die hier plaatsen

[Verzenden]

Verzend nooit wachtwoorden via Google Formulieren.

Bijlage 3.

Leerlingvragenformulier

Op deze lijst staan 21 vragen waarmee de school graag wil weten wat jij vindt van school. De vragen gaan onder andere over:

- * het niveau waarin je werkt,
- * of je wel eens met je juf of meester over je schoolwerk praat,
- * of je wel eens met je ouders over je schoolwerk praat,
- * wat je vindt van de rapporten die je op school krijgt en
- * of je dingen wilt verbeteren.

Je kunt bij de antwoorden steeds aankruisen of je iets:

- o belangrijk,
- o een beetje belangrijk,
- o niet zo belangrijk of
- o helemaal niet belangrijk vindt.

Het invullen duurt ongeveer vijftien minuten.

Aan het einde van elk blokje kun je, als je dat wilt, nog iets op schrijven dat niet gevraagd is maar wat je wel belangrijk vindt. Het hoeft niet, het mag!

Naam : *

Groep *

[Cobra \/]

Niveaus

Op deze school zijn de groepen ingedeeld in drie niveaus die horen bij de school waar je na de basisschool naar toe gaat: VMBO, LWOO en PRO. Om er achter te komen wat je daarvan vindt kun je bij de volgende uitspraken aankruisen hoe belangrijk je dat vindt.

1. Vind je het belangrijk om te weten op welk niveau je les krijgt? *

- ☐ () belangrijk
- ☐ () een beetje belangrijk
- ☐ () niet zo belangrijk
- ☐ () helemaal niet belangrijk

2. Vind je het belangrijk dat je ouders weten op welk niveau je werkt? *

- ☐ () belangrijk
- ☐ () een beetje belangrijk
- ☐ () niet zo belangrijk
- ☐ () helemaal niet belangrijk

3. Vind je het belangrijk om te weten naar welke school je straks kunt gaan? *

- ☐ () belangrijk
- ☐ () een beetje belangrijk
- ☐ () niet zo belangrijk
- ☐ () helemaal niet belangrijk

4. Vind je het belangrijk dat jij regelmatig met je meester of juf kunt praten over wat je goed kan en wat je nog moeilijk vindt? *

- ☐ () belangrijk
- ☐ () een beetje belangrijk
- ☐ () niet zo belangrijk
- ☐ () helemaal niet belangrijk

5. Vind je dat er vaker in de hele groep gepraat moet worden over wat kinderen goed kunnen en wat ze nog moeilijk vinden? *

- ☐ () belangrijk
- ☐ () een beetje belangrijk
- ☐ () niet zo belangrijk
- ☐ () helemaal niet belangrijk

Opmerkingen

Schoolwerk

Je ouders/verzorgers kunnen op school met je meester of juf praten over jouw schoolwerk. Je kunt zelf ook praten met je juf of meester over je schoolwerk. Om te weten te komen wat je daarvan vindt kun je bij de volgende uitspraken aankruisen of je het ermee eens bent of niet.

6. Vind je het belangrijk dat je ouders regelmatig met je juf of meester praten over je schoolwerk? *

- ☐ () belangrijk
- ☐ () een beetje belangrijk
- ☐ () niet zo belangrijk
- ☐ () helemaal niet belangrijk

7. Vind je het belangrijk dat je ouders weten waar je goed in bent en wat je nog moeilijk vindt? *

- ☐ () belangrijk
- ☐ () een beetje belangrijk

- ☐ () niet zo belangrijk
- ☐ () helemaal niet belangrijk

8. Vind je het belangrijk dat je met je ouders kunt praten over je werk? *

- ☐ () belangrijk
- ☐ () een beetje belangrijk
- ☐ () niet zo belangrijk
- ☐ () helemaal niet belangrijk

9. Vind je het belangrijk dat je samen met je ouders en je meester of juf kunt praten over je werk? *

- ☐ () belangrijk
- ☐ () een beetje belangrijk
- ☐ () niet zo belangrijk
- ☐ () helemaal niet belangrijk

Opmerkingen

Rapport

Op school krijg je twee rapporten. Een kinderrapport en een ouderrapport. Om te weten te komen wat je daarvan vindt kun je bij de volgende uitspraken aankruisen wat jij vindt.

10. Vind je dat het kinderrapport alleen voor kinderen is? *

- ☐ () ja, het is alleen voor kinderen bedoeld.
- ☐ () het is een beetje voor de kinderen, maar ook voor ouders
- ☐ () het is niet echt voor kinderen bedoeld, meer voor ouders
- ☐ () nee, het is alleen maar bedoeld voor ouders.

11. Vind je dat in het kinderrapport staat waar je goed in bent en wat je moeilijk vindt? *

- ☐ () ja, er staat duidelijk in wat ik goed kan en wat ik niet zo goed kan
- ☐ () het staat er wel in, maar niet zo duidelijk
- ☐ () het staat er niet duidelijk in
- ☐ () nee, het staat er helemaal niet in

12. Staat er in het kinderrapport welke toetsen je hebt gemaakt en hoe je ze gemaakt hebt? *

- ☐ () ja, het staat er duidelijk in
- ☐ () het staat er wel in, maar niet zo duidelijk
- ☐ () het staat er niet duidelijk in
- ☐ () nee, het staat er helemaal niet in

13. Vind je dat het ouderrapport alleen voor ouders is? *

- () ja, het is alleen voor ouders bedoeld.
- () het is een beetje voor de ouders, maar ook voor kinderen
- () het is niet echt voor ouders bedoeld, meer voor kinderen
- () nee, het is alleen maar bedoeld voor kinderen.

14. Vind je dat in het ouderrapport staat waar je goed in bent en wat je moeilijk vindt? *

- () ja, er staat duidelijk in wat ik goed kan en wat ik niet zo goed kan
- () het staat er wel in, maar niet zo duidelijk
- () het staat er niet duidelijk in
- () nee, het staat er helemaal niet in

15. Staat er in het ouderrapport welke toetsen je hebt gemaakt en hoe je ze gemaakt hebt? *

- () ja, er staat duidelijk in wat ik goed kan
- () het staat er wel in, maar niet zo duidelijk
- () het staat er niet duidelijk in
- () nee, het staat er helemaal niet in

16. Vind je het belangrijk om te weten wat er in het ouderrapport staat? *

- () belangrijk
- () een beetje belangrijk
- () niet zo belangrijk
- () helemaal niet belangrijk

17. Vind je het belangrijk om samen met je ouders je rapport op school te bespreken? *

- () belangrijk
- () een beetje belangrijk
- () niet zo belangrijk
- () helemaal niet belangrijk

18. Vind je het belangrijk om samen met je ouders je prognose en of eindverslag op school te bespreken? *

- () belangrijk
- () een beetje belangrijk
- () niet zo belangrijk
- () helemaal niet belangrijk

Opmerkingen

Kinder- en ouderrapport

De laatste vragen over het kinder- en ouderrapport

19. Vind jij het kinderrapport belangrijk? *

- ☐ () belangrijk
- ☐ () een beetje belangrijk
- ☐ () niet zo belangrijk
- ☐ () helemaal niet belangrijk

20. Vind jij het ouderrapport belangrijk? *

- ☐ () belangrijk
- ☐ () een beetje belangrijk
- ☐ () niet zo belangrijk
- ☐ () helemaal niet belangrijk

21. Zou je het fijn vinden als er een nieuw rapport komt waar het kinderrapport en het ouderrapport in zitten en dat voor jou en je ouders samen is bedoeld? *

- ☐ () ja
- ☐ () een beetje
- ☐ () niet zo
- ☐ () nee

Opmerkingen

[Verzenden]

Verzend nooit wachtwoorden via Google Formulieren.

Bijlage 4.

Interview leerlingen eindgroepen.

Namen en groep/ OPP:

R. (Zebra's, VMBO BK), D. (Leeuwen, VMBO BK), F. (Cheeta's, VMBO BB/LWOO), E., Buizerds, VMBO BB/LWOO, A., Cobra's, PRO) en S., Poema's, PRO).

1. *Welkom.*
2. *Weten jullie wat een ontwikkelingsperspectief is?*
3. *Is er een verschil tussen de eindgroepen als je naar het niveau kijkt?*
4. *Weten jullie het verschil? Kun je vertellen welke verschillen er zijn?*
5. *Weten jullie ook in welk niveau je zelf werkt?*
6. *Weten jullie ook waar je straks naar toe gaat (vervolgonderwijs)?*
7. *Praten jullie wel eens met je ouders over je schoolwerk?*
8. *En ook wel eens over je rapport?*
9. *Vinden jullie het fijn om met je ouders te praten over waar je goed in bent en wat je minder goed kunt?*
10. *Wat vinden jullie van de rapporten? Bijvoorbeeld het kinderrapport?*
11. *Wat vinden jullie van het ouderrapport?*
12. *Welk rapport vind je belangrijk? Praat je er ook over met je ouders?*
13. *Vinden jullie het prettig om in de klas met elkaar te praten over je werk?*
14. *Wat vinden jullie er minder prettig aan?*
15. *En praten met de meester of juf alleen, vinden jullie dat prettig?*
16. *Leer je daar ook wat van of is het niet zo belangrijk?*
17. *Wat zou je willen veranderen aan het kinderrapport? En het ouderrapport?*
18. *Lijkt het je fijn om met je ouders mee te gaan naar een rapportbespreking op school?*
19. *Wat zou er dan moeten veranderen denk je?*
20. *Heb je nog tips voor de meesters en juffen?*